

5: Operadalk. 21.15: Táncezene. 5: A Fejlesztés...

verseny folytatása. közí vizjelzőszolgálat. gyszó az Egyetemi...

verseny folytatása. jelzés, időjárásjelen...

elmszerárak. ad Egyetem. (Az isko... felvétel rádióelőadás... szminisztérium nép... nak grammofónleme...

s időjelzés, időjárás...

yi István m. kir. pos... dása: „Villámveszély...

Simi és cigányzeneka... nye.

felvoktatás. anfolyam.

d, a Nemzeti Színház... előadói estje.

előadók háromzon... nye.

időjelzés, hírek. fönhangverseny. lentés.

ir. I. honvédegyalez... hangversenye. Fr...

ia — magyar indulo... — keringő. Lalo: Ny...

ály c. operából. Csaj... indulo. Liszt: Gran...

ue.

assenet: Manon cím...

Operett.

30: Rádiózenekar. — Schumann IV. szimf...

ic. 20.15: Táncezene.

Szólisták hangy.

Verdi: Traviata cím...

Puccini: Manon Les...

szimfónikus hangver... Orgonajáték.

Grammfón.

Novák: Tavasz cím...

abaré.

Grammfón.

Magyar levelező-kö... elhelyezkedést ker...

dnál 1—2 iskolás gy... st kaphat. Calea M...

hallgatózó perfekt... nán és magyar nyelv... enében elemi, vagy... endékek correpetálás... kiadóban.

ányt tisztességes zsi... felvesz. Róth, Bán...

oll eladó. Goldstein ol... vite 4.

zobás új komfortos lak... nvéd ucca 22.

agy diáklányt teljes... izr. uriasalád. Sim...

zonti lakás minden m... ktober 1-re kiadó M... Rege Ferdinánd 37.

acné orth. kóser veg... és tejesarnoka Reg. P... nyi ucca) 10 szám al... használt tejszeműek sz...

Ugyanott napon... ivalytej házhöz száll...

az Uj Keletb...

XIII EVF. • SZAM 190
Ciu) — Kolozsvar, 1930
szept, 11 Csütörtök
5690 EV - ELUL 18

Uj Kelet az eg... és bánátí szidó... napilaj... Okkeink utannyoi... rarrás megjelölés... meg... Kátratekat nem ki... szaszrásúkre sem

Diszkrét 2. II. c. 8.
400
Ramsesstor Robert

Ara 5 lej

szervezettség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassaltea) 10. szám. Telefon: 9-77.
ELŐFIZETESI ARAK:
Egész évre . . . . . 1150 Lei
Félévre . . . . . 600 ..
Negyedévre . . . . . 320 ..
Egy hónapra . . . . . 110 ..
KÜLFÖLDI ELŐFIZETESI ARAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.
Hirdetések tarifa szerint vétetnek fel.

ELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Meghalt a „prin noi insine“

Annyi bizonyos: ha tíz esztendővel a háboru befejezése után a romániai konszolidáció még mindig csak gyermekcipőben jár, ha az államélet minden terén a dezorganizáltság lett urrál és összeomlás előtt áll a nemzetgazdaság, úgy mindezekért elsősorban a liberális pártot terheli a felelősség. Az ország érdekeit összetévesztették pártérdekekkel, főlébe helyezték magukat a legfőbb alkotmányos fórumoknak, meg-hiusították a választások eredményét és a kisebbségekkel szemben a legelvakultabb sovinizmus politikáját inaugurálták. Intézményesítették a bakiszt és diákzavargásokat inszenáltak, amikor a kirobbanással fenyegető általános elégedetlenség elfojtásához az ostromállapot bevezetésére volt szükség. Kormányzások a valóságban burkolt diktatura volt és tíz éven keresztül a hatalmat legfeljebb alberletbe adták ki egy-két esztendőre. Averescu marsall rezignáltan írta meg memoárjaiban: Háromszor kaptam Ferdinánd királytól kormányalakításra megbízást és mindannyiszor megkért Ófelsége, hogy beszéljek előbb a liberális párt vezérével... De sem a demokráciát meghamisító kormányzói módszerek, sem a kisebbségre való politika nem okoztak az ország-nak oly felbecsülhetetlen károkat, mint az a politika, amelyet a liberális párt az ország gazdasági életére ráerőszo-kolt. Bratianu Vintila egy álló évtizeden keresztül csökönyszeren nem látott meg, vagy nem akart meglátni egy elemi igazságot: hogy Románia nem rendelkezik azzal a nemzeti tőkével, amely elegendő volna az ország gazdasági talpraállításához és az általa mérhetően kincseinek kiaknázásához. Nem akarta meglátni, hogy a külföldi tőke effektív közreműködése nélkül a termelékenységbe kell futni minden erőfeszítésnek. És tette ezt nem csupán egy rosszul értelmezett nemzeti büszkeségből, vagy más szóval sovinizmusból, amely a liberális pártnak általában sajátja — hanem abból az önző pártérdekből is, hogy a favorizált helyzetben lévő és aránylag legnagyobb tökemennyiség fölött rendelkező liberális bankoknak egyeduralmat biztosíthasson a román nemzetgazdaság fölött. A csendőrszuro-nyok hatalmán és az udvarnál lévő magas összeköttetéseken kívül a bankokrácia erejére alapozta uralmát a liberális párt, amely pénzintézeti és gazdasági vállalkozásai révén egyetlen érdekközösségbe akarta láncolni az egész országot. Az erdélyi bányaüzemek „nacionalizálása”, helyesebben szólva liberalizálása tipikus megnyilatkozása volt Bratianu Vintila koncepciójának. Ha ma a CFR másfélmilliárd lej kénytelen évenként a szénvásárlásra ráfizetni, ez is azért van, mert a liberális zsilvölgyi szénbányák ellenkező esetben tömeges munkáselbocsátással fenyegetőznek...

Ezt a politikát érthetően keresztelte volna az olesó külföldi tőkének az országba való beöznlése. Bratianu Vintila tehát meglobogtatta a „prin noi insine“ elvének nemzetiszini lobogóját, a szó-szoros értelmében kidobta a miniszteriumból az ajánlatokkal jelentkező külföldi pénzkapacitásokat. Holott akkor még igen keveset voltak ezek az ajánlatok, a londoni, párizsi és new-yorki tőzsdéken lámpással keresték a gyümölcsöző befektetéseket. Leállította a bankörést, hogy egyrészt a lej esetét megakadályozza, másrészt pedig, hogy megdrágítsa a belföldi pénzt, amelynek kamatai végeredményben ugyancsak a liberális bankokba vándoroltak. És amikor mindezzel megvolt, kijelentette,

Károly király azt kívánja, hogy a költségvetést 8 milliárd lejjel redukálják

Megkezdődött a takarékoskosság: Elbocsájtják a napidijasokat és egy évre felfüggesztik a tisztviselői előléptetéseket

1927 óta 12 milliárd lejjel emelkedtek az állami kiadások — „A kormányznak meg kell tagadni pártját, ha komolyan keresztül akarja vinni a takarékoskossági politikát“

Bucuresti—Bukarest, szeptember 10. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az állami inkasszó siralmas menete végre meggyőzte az illetékes tényezőket arról, hogy az adóprést tovább szorítani nem lehet és hogy a költségvetési egyensúly helyreállításának egyetlen módja megtakarításokat eszközölni az államéletnek minden vonalán. Popovici Mihály pénzügyminiszter külföldi útja előtt rendeletet adott ki, amelyben felhívta az egyes minisztériumokat, hogy a jövő évi költségvetés elkészítése alkalmával minimalisan 15 százalékos megtakarításokat eszközöljenek az egyes tételeknél. Az 1930. évi költségvetést alapul véve, ez a 15 százalék mintegy 5 milliárdnak felel meg, tehát annnyival, amennyivel az optimista Madgearu az ezévi költségvetést az 1929. évivel szemben felemelte.

Popovici pénzügyminiszter rendeletét azonban nem igen hajtották végre az egyes minisztériumok, mert az utasítás nem részletezte, hogy milyen tételknél és milyen irányelvek alapján vigyék keresztül a megtakarításokat. Az időközben hazatérő pénzügyminiszter erre értekezletre hívta egybe ma délelőtt a minisztériumok számvevőségeinek igazgatóit és az egyes minisztériumi ellenőröket. Az értekezleten a pénzügyminiszter elnökölt és célja az volt, hogy leszögezze azokat a normákat, amelyek alapján az egyes minisztériumok költségvetéseiket összeállítani tartoznak.

Megszüntetik az összes napidijas állásokat Mindenekelőtt is elhatározták, hogy

a napidijas állásokat az összes pénzügyminisztériumokban megszüntetik. Ez a határozat valóságban heroikus gesztusnak látszik, ha meggondoljuk, hogy az uralmon lévő politikai párt rendszerint ilyen állásokkal szokta honorálni párthiveinek buzgólkodását. Közismert dolog, hogy az egyes minisztériumokban valóságban nyüzsgenek az ilyen napidijasok, akiknek leépítése — amennyiben megtörténik — kétségtelenül jelentős összeggel fogja könnyíteni az állam költségvetését. Elhatározták ezenkívül, hogy a jövő évi felfüggesztik a tisztviselői előléptetéseket. Az egyes tisztviselőket kártalanítani fogják, de ezt is csak abban az esetben, ha a költségvetésben feleslegnek fognak mutatkozni. Eltörlik a pótlékokat, amelyek — különösen a minisztériumi tisztviselőknél a törzsfizetés sokszorosát tették ki — és elhelyett egységes fizetést fognak a tisztviselők számára megállapítani, a jogos pótlékok betudásával.

Az értekezlet végül utasította a számvevőségi igazgatókat, hogy az előirányzatokat a fenti irányelvek alapján állítsák össze. A jövő héten újabb értekezlet lesz, amelyen az egyes előirányzatokat össze fogják egyeztetni. A dolog sürgős, mert a számvevőségi törvény értelmében a költségvetési tervezetnek legkésőbb szeptember 15-ig el kell készülni. Maniu miniszterelnök hosszabb megbeszélést folytatott ebben a kérdésben Popovici pénzügyminiszterrel, megvitatta az új költségvetés alkalmazásának egyes részleteit. A költségvetési munkálatok

iránt egyébként maga a király is behatárolt érdeklődik. Teianu pénzügyi államtitkár az elmúlt hét folyamán kétszer is audiencián volt az uralkodó előtt, akinek részletesen referált az állami inkasszó menetéről és az új költségvetés lehetőségeiről.

Az uralkodó a költségvetés nyolcmilliárd lejes redukcióját kívánja

Az Adeverul szerint az uralkodó annak az óhajának adott kifejezést, hogy a költségvetést ne 5, hanem 8 milliárd lejjel redukálják. Ez az óhaj — írja a lap — annál is indokoltabb, minthogy 1927-ben a lej ténylegesen már stabil volt és így eltűnt az állami kiadások növelésének pénzügyi indokolása és ennek ellenére is az elmúlt 3 évben körülbelül 12 milliárd lejjel emelték az állam költségvetését. A radikális takarékoskosság keresztülviteléhez azonban sok bátorságra és önmegtadadásra van a kormány részéről szükség, olyan önmegtadadásra, amelynek a program megtagadásig és a pártérdekek feláldozásáig el kell menni. Éppen ezért az Adeverul hibának tartja, hogy a kormány számvevőségi tisztviselői útján próbálja a takarékoskosság politikáját inauguralni. A megtakarítások keresztülvitelére elsősorban politikai probléma, amelynek megoldását nem lehet politikailag felelőtlen tisztviselőkre rábízni, mert a kérdés komoly elintézését csakis a kormány heroikus magatartása hozhatja meg. Egyébként a takarékoskosság szükségességének laogoztatása felesleges irótlétes — fejezi be cikkét az Adeverul.

hogy a lej nem stabilizálni, hanem revalorizálni kell, természetesen ugyancsak a „mi magunk erejéből“. Az a koncepció, amelyet az állam 1925-ben a jegybankkal kötött, pontosan lefekteti a revalorizációs politika alapjait. A Banca Nationalának csaknem egész devizakészlete ráment erre a kísérletre és a lej a teljes összeroppanás fenyegette és a gazdasági krízis már az utszélen ordított, midőn külföldi intervenciók és felsőbb pressziók segítségével rá lehetett venni, hogy külföldi kölcsönt kérjen és stabilizálja a lejt. Ez is akkor történt már, midőn Ferdinánd király nem volt életben és a liberális párt törzsfőnöke, Bratianu Ionel is örök álmatludta a floricai kriptában, amikor tehát a liberális párt már feltartóztat-hatatlanul megindult a politikai hanyatlás útján is...

A Bratianu Vintila-féle gazdasági és pénzügyi koncepció kiegészítő része volt természetesen az általa megalapozott adópolitika is, amely speciálisan kisebbségellenes tendenciáitól eltekintve, ugyancsak odairányult, hogy az adófizetők zsebéből vegye ki a nagyará-

nyu befektetésekhez, közmunkákhoz és a deficitek fedezéséhez szükséges összegeket.

A behozatali vámtarifa árnyékában kivirágzottak a liberális érdekeltségű iparvállalatok, amelyeknek valóságos monopóliumot biztosított Vintila az ország gazdasági életében. Nem lehet elvitatni, hogy ez a politika egységes egészet alkotott. Szabatos rendszerbe volt foglalva minden törvény és kormányintézkedés, amelyek valamennyien hibátlanul beillettek a „prin noi insine“ kereteibe. A koncepciót nem lehet elvitatni ettől a politikától, sőt bizonyos mértékig a jóhiszeműséget sem lehet tőle elvitatni. A siralmas, gyászos eredmények fényében azonban ma már egész pontosan le lehet mérni, hogy az ország realitásaitól mennyire távolálló és mily végzetesen elhibázott volt ez a koncepció.

A nemzeti parasztpárt lendületes ellenzéki akciója súlyos csapás volt a Bratianu Ionel halálával amugyis megnyírbált liberális egyeduralomnak. Az az általános átalakulás pedig, amelyet Károly király trónralépése az ország

politikai életében jelentett, egyszerűsmindenkorra véget vetett a liberális hatalomnak. Vége az aranjezi szép napoknak, midőn Bratianu Ionel gögősen kijelenthette: Soha nem kértem még a hatalmat anélkül, hogy meg ne kaptam volna... Gheorghe Bratianu akciójától is irritálva, a liberális párt kezességként igyekszik alkalmazkodni a politikai élet új realitásaihoz. Bratianu Vintila 1928-ban kanosszát járt a külföldi kölcsönért, 1930-ban kanosszát járt az ország új uralkodója előtt, most hivatalosan is bejelenti a prin noi insineről való lemondását. Nagy katalizmának kellett történnie, hogy ez a nyakas csökönyszer ember ennyire meghajolt és sok bajtól szabadult volna meg az ország, ha ez a lemondás csak néhány évvel hamarabb történnék meg.

Van valami tragikum abban, hogy Bratianu Vintila ily dicstelenül kénytelen eltemetni szellemi gyermekét. Az ország azonban aligha fog könnyet ejteni a frissen hantolt sir fölött, amely ugyanakkor kiaknázatlanul maradt és örökre elveszített lehetőségek temetője is. (k. r.)

Ismeretlen néptörzs nyomára bukkantak Amerika belsejében

Szőkehajú, fehér indiánok

Newyork, szeptember 10. Az amerikai tudományos körökben élénk izgalomban tartja egy szenzációs felfedezés. Nem rég tért vissza Amerika ismeretlen és felkutatatlan területeiről egy expedíció, amely egy eddig ismeretlen fehér indián-törzset fedezett fel.

A Kolumbiával határos újpanamai területen különböző egészen elmaradott indián törzsek élnek, így többek között a chiriqui-indiánok, akik fogáikat még ma is tüvékonyra fenik, valamint a Sambu, Cuna-törzsek és más kulturálatlan egész alacsony fokan álló néptörzsek. Ez a földterület azonban ma még teljesen felderítetlen, mert az ország belsőbb részeibe majdnem lehetetlen behatolni, a mérges legyek, a moszkító milliárdjai, az óriás hangyák és a mérges kigyók miatt. Részben ezek a veszedelmes állatok, részben pedig a szinte elkerülhetetlen malária lehetetlenné teszik a tudományos kutatást ezen a területen és hogy most mégis sikerült itt a legfélelmetesebb vadonban egy új néptörzset felfedezni, az nagyrészt a véletlennek köszönhető. A tudományos expedíció, amely az eddig ismeretlen fehér néptörzset felfedezte, a napokban érkezett vissza Newyorkba és az expedíció vezetője, Marsch északamerikai mérnök nagyon érdekes beszámolót adott kutatásainak eredményéről.

Marsch mérnök két társával eredetileg újabb arany-területeket akart felkutatni, valamint kausuk-ültetvényeket is keresett. Az ország belsejébe való hatolása közben az amerikai mérnök és társai magas kultúrafokon álló fehérbőrű és szőkehajú indiánokkal találkoztak. A Chukua folyó mentén a sok színes néptörzs között az expedíció tagjai egy napon három fehérbőrű, szőkehajú leányt pillantottak meg. Eleinte hinni sem akartak a szemüknek, annyira meglepő volt ez a látvány ezen a vad és civilizálatlan területen, később azonban — hosszabb viszontagságok után — Marsch mérnöknek sikerült az ismeretlen fehér néptörzshöz tartozó férfiak és nők szavait megfigyelni.

Érdeklődésére megtudta, hogy a „fehér indiánok” — ahogyan Marsch az újonnan felfedezett törzset elnevezte — messze az ország belsejében a civilizációtól teljesen elszigetelt trópusi vadonban laknak, sohasem vegyülnek össze a színesekkel és szigorúan tilos területük határait átlépni. Ezt a tilalmat a fehér indiánok bosszujától félve, be is tartották eddig úgy a szomszédos néptörzsek, mint az európai és amerikai kutatók, akik sohasem jártak ezen a területen.

Marsch mégis nyomon követte a három fehér leányt és egy tisztáson rá is akadt palma-sátrukra. Csak nehezen tudta gyöngyökkel és más csecesbecéssel megvásárolni a bizalmukat és ekkor alaposabban szemügyre vette őket. Nyoma sem volt rajtuk a félvérek jellemző tulajdonságainak, a bőrük hófehér, a hajuk aranyzóké és még a szemük sem barna, hanem egész világos színű. Sem spanyolul, sem angolul nem beszéltek és így az amerikai mérnök nem tudta velük megértetni magát. Miután Marsch társainak nem volt semmi kedvük etnografiai kutatásokhoz, a mérnök maga akarta nyomon követni a lányokat, akik a Chukua folyón folytatták útjukat. Egy csónakra szálltak, amelyen meztelen fehérbőrű férfi volt egy fehér asszonnyal és két gyermekkel. A fehér férfinek is világoszőke haja volt, amelynek fürtjei egészen a válláig értek. Marsch mérnök hiába próbálta az érintkezést felvenni ezzel a férfivel, ez nem sikerült neki és a csónak csakhamar eltűnt a szeme elől. Miután Marsch utítársai nem voltak hajlandók tovább vesztegetni, a mérnök kénytelen volt hazajárni visszatérni, ahol mindent elkövetett egy tudományos expedíció megszervezése érdekében, ami hosszas fáradozás után sikerült is neki, úgy hogy hét hónapos munka után elindulhatott a tizenegy fehérből és tizennégy négerből álló expedíció. A kis csapat előbb Javizába ment, ahonnan a chocoi-indiánok segítségével akart az ismeretlen területre behatolni. Alig hagyták azonban el a várost, azonnal ellenséges

területre értek, ahol a fehér indiánok állandóan figyelték minden lépésüket és olyan ellenségesen viselkedtek, hogy eleve ki volt zárva minden közeledési kísérlet.

Csakhamar a trópusi vidék áldozatot is követelt. Az expedíció egyik tagja, dr. Breda, a csikagói egyetem tanára maláriában megbetegedett és csónakon Panamába kellett szállítani, ahol azután meghalt. Hamarosan az expedíciónak még egy tagját hasonló sors érte. Dr. Ber tanárt egy mérges légy megcsipte, vérmérgezés állt be és a szerencsétlen kutató rettenetes szenvedések után meghalt. Közben az előnyomulásnak is mind súlyosabb nehézségei voltak, úgy hogy az expedíció kénytelen volt az Atlanti óceánhoz közeleli hegységekben megállni és hosszabb időre berendezkedni. Végül is a két halálos áldozat után a kormány visszahívta az expedíciót.

Marsch mérnök azonban az újabb kudarc után sem adta fel merész tervét és ekkor váratlan támogatásra talált Babbit tábornoknál, az ismeretlen vadonnal határos panamai terület kormányzójánál, akinek repülői jelentették, hogy egy ízben, amikor a kód miatt alacsonyabba kellett leszállniuk, az őserdőben fehér embereket láttak, akik tömegesen menekültek a repülőgépek elől. A tábornok, aki eddig kételkedett ebben a jelentésben, most Marsch segítségére sietett és két repülőgépet bocsátott rendelkezésére.

Hivatalosan is proklamálták a pekingi ellenkormány megalakulását

London, szeptember 10. A pekingi ellenkormány megalakulását ma hivatalosan is proklamálták. Jen tábornok lett a Dél-Kínától elszakadt terület köztársasági elnöke. A tábornok a saját munkatársai előtt kijelentette, hogy a jövőben kizárólag politikai kérdésekkel fog foglalkozni s a hadsereg irányítását teljesen Feng tábornokra bizza, aki kormányának hadügyi-mi-

Ekkor — Marsch beszámolója szerint — már több szerencsével folytatta a kutatást. Sikerült érintkezésbe lépnie a San-Blas völgyében élő indiánok nagyhatalmu törzsfőnökével, akinek a segítségével azután néhány héten keresztül megfigyelhette négyszáz fehér indián férfi, nő és gyermek életét. Tolmács segítségével beszélt velük és rajzokat, valamint fényképfelvételeket is csinált róluk. Megtudta többek között, hogy a fehér indiánok, akik intelligencia és jellem tekintetében messze felülmúlják a színes törzseket, még sohasem láttak idegen fehér embert és nagyon örültek, hogy rajtuk kívül még élnek fehér emberek. Etikájuk, törzsi berendezkedésük, ügyességük és egész civilizációjuk — ha még primitív is — meglepően fejlett. Asszonyaik és gyermekeik megelégedetteknek és egészségeseknek látszanak. Nyelvük költői, az asszonyokról például mint „virágokról” beszélnek. A fehér indiánok a színes törzsek között nagy tiszteletnek örvendenek, amit részben ravaszságuknak, másrészt bátorságuknak és függetlenségüknek köszönhetnek. A színesekkel csak a legtrikább esetekben párosodnak és ilyenkor az utódok olyanok mint a mulattok, az unokák pedig már fehérek, vagy sötétebbek. A fehérek azután visszamennek a fehér törzshöz, a vécák pedig a színesekhez. Nyelvük Marsch szerint, a szanszkritéhoz hasonló. A bőrük olyan fehér, hogy a kék erek egész tisztán látszanak és hajuk sohasem vörös, hanem aranyzóké, szemük pedig többnyire világos barnák. Marsch szerint ezek a fehér indiánok azoknak az északi hajósoknak a hozzátartozói, akiknek a nevéhez tulajdonképpen Amerika felfedezése fűződik.

Miután most újabb expedíciók indulnak majd a fehér indiánok földjére, valószínű, hogy hamarosan még többet fogunk megtudni a távoli vad erdőben élő fehér testvéreinkről, akiknek létezéséről a tudományos világ egy véletlen folytán szerzett tudomást.

Zita királyné elítéli Albrecht házasságát, amely tudta és beleegyezése nélkül történt

Gróf Cziráky József és gróf Hunyady József adnak ki a királyné megbízásából hivatalos nyilatkozatot — Albrecht mint magyar állampolgár, csak a magyar törvényeket tartja kötelezőnek magára

Budapest, szeptember 10. Az Albrecht főherceg romantikus házassága körül keletkezett viharok, ugylátszik, még mindig nem csitulnak el. Sőt amennyire a legutóbbi s nagyrészt a kullisszák mögött lezajló eseményekről következtetni lehet, a fiatal főherceg és Leibach Irén szerelmi házassága az eddigiekénél is nagyobb hullámokat ver a Habsburg-család és a családhoz közel álló arisztokrácia körében, ahol mind többen kelnek a királyi ház tradícióinak védelmére.

Frigyes főherceg, illetve a főhercegi udvartartás ismeretes nyilatkozata után amelyben nyíltan és ridegen kijelentik, hogy Albrecht főherceg ifjú nejét nem tekintik a főhercegi család tagjának, valószínűvé tette, hogy a fiatal párt házasságuk elismerése, illetve el nem ismerése szempontjából még újabb meglepetések fogják érni. A főherceghez közelálló körökben azonban éppen Zita királynétól, mint a jelenlegi családfőtől várták a házasság végleges jóváhagyását — családi szempontból, annál is in-

„BARZEL” VASKERESKEDÉS

mindennemű vasár- és konyhafelszerelési cikkek
gáz-, viz-, csatornázási csövek és alkatrészek
:: :: fűrdőszobaberendezés :: ::

„ZEPHIR” kályhák bizományi nagyraktára

CLUJ, Piața Mihai Viteazul (volt S zéchényi-tér) 13 szám
Telefon 10-49

Ha szolid és megbízható helyről akarla LIBAZ SIR szükegletet beszerezni, írjon vagy kérjen árajánlatot:
KLEIN orth. kóser
aszir és baromfiasszernakából Oradea, Saguna 8.
Alapítva 1913
Szállítás postán és vasúton saját bődönbén.

kább, mert hiszen Albrecht főherceg a házasságkötést megelőzően már megjelent Lequitióban, ahol hűségesküt tett Ottó királyi előtt.

Senkit sem lepett meg tehát Albrecht főhercegnek az az elhatározása, hogy most, apja elutasító nyilatkozata után újból Lequitióba megy, hogy kikérje a királyné végleges jóváhagyását házasságához.

Albrecht főherceg, mint ismeretes, körülbelül egy hétel ezeltől gróf Lórány néven inkognitóban indult el Spanyolországba. Az ut célja természetesen nem maradhatott így sem titokban. Albrecht főherceg repülőgépen ment Zürichig, ahonnan gyorsvonattal folytatta útját Lequitióba.

Ugyanakkor azonban Cziráky József gróf is elindult Budapestről azzal a céllal, hogy mint a királyi család régi bizalmasa, felkeresse Lequitióban Zita királynét. Albrecht főherceg mégis előbb érkezett meg Spanyolországba, ahol azonnal jelentkezt az özvegy királynénál.

A főhercegnek ez a látogatása jól informált helyről származó értesülésünk szerint, nem vezetett a remélt célhoz, amennyiben Zita királyné nem adta meg utólagos beleegyezését sem Albrecht főherceg és Leibach Irén polgári házasságához.

Albrecht távozása után csakhamar megjelent Cziráky József gróf Hunyady József gróffal együtt a királynénál s a királyi család két bizalmasának látogatása a kiszivárgott hírek szerint azzal a pozitív eredménnyel végződött, hogy Cziráky és Hunyady a királyné megbízásából rövidesen nyilatkozatot tesznek közzé Albrecht főherceg házasságával kapcsolatban.

E nyilatkozat szerint Zita királyné mint helyettes családfő, a házasságot nem veszi tudomásul, amely az ő beleegyezése és tudta nélkül történt és Albrecht főherceget e ténykedésért elítéli. Ezt a nyilatkozatot Hunyady és Cziráky grófok egyenesen Zita királyné megbízásából fogják közzé tenni, hogy eloszlassák azt a hírt, amely szerint a királyné hozzájárult volna Albrecht polgári házasságához.

Ez az újabb fordulat érthető meglepetést keltett mindazokban a körökben, amelyekben Frigyes főherceg nyilatkozata után éppen a királyi család jelenlegi fejtől várták a megnyugtató és a további vizsályokat megelőző jóváhagyást. Maga Albrecht főherceg, aki vasárnap este érkezett Budapestre, kijelentette, hogy házassága ügyében nem hajlandó nyilatkozni s csupán annyit mond, hogy mint magyar állampolgár a magyar törvényeket tartja magára néző kötelezőnek s ehhez tartja magát.

A magyar törvények tudvalevően nem ismernek rangon aluli házasságot s egy magyar állampolgár feleségét férje családi neve illeti meg.

A német árpavám leszállítása még nem hozott pozitív eredményt a romániai piacon. Bukarestből jelentik: Megírta az Uj Kelet, hogy a német kormány a takarmányárpa importvámját 12 márkáról 6 márkára szállította le. A leszállításhoz fűzött remények egyelőre tulzottaknak bizonyultak. Annak ellenére, hogy a vámleszállítás az árpaárak emelkedését tenné indokolttá, ez elmaradt. Kitűnt, hogy a bevittet a kormány ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a vevő ugyanakkor köteles az állami gabonaközpontok tartozó cégek valamelyikénél bizonyos mennyiségű rozstot és burgonyát is vásárolni. A jelen pillanatban emiatt semmi hatása nem mutatkozik a vámredukciónak, mégis kedvező benyomást gyakorolt a romániai gabonapiacra, ha nem is jutott kifejezésre az árpaárak javulásában. A német vámok leszállítása feltétlenül azt jelentette, hogy Németországnak legalább is kétszöröse szüksége lesz idegen árpára, egyelőre azonban a német importőrök részéről nem mutatkozik figyelemre méltóbb vásárlási hajlandóság.

Hirdessen az Uj Keletben

Titule

Az angol k

Genf, szeptember 10. A köztársasági pléna ülése megkezdődött. A köztársasági elnök, Zuma, beszélt a köztársasági elnöki tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

Zumeta vénézuélai köztársasági elnök beszélt a köztársasági elnöki tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről. A köztársasági elnök tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

A köztársasági elnök tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

Az első pléna még a következő

Genf, szeptember 10. A köztársasági pléna ülése megkezdődött. A köztársasági elnök, Zuma, beszélt a köztársasági elnöki tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

A köztársasági elnök tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

A köztársasági elnök tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

A köztársasági elnök tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

A köztársasági elnök tisztségéről és a köztársasági elnök tisztségéről.

Uj kedv vendég

Ezen lap előzetes nyu 20

Kedvezményt 10

Kedvezményt olesó (menet kivéve) módunk kiadóhivatalával létesít

Magyar Kir Nemzeti Kamara

eladásaira szóló mérsékelt kintettel a nagy kereslet színházi jegy rendelésé

PARK SZ Buda

szemben a Keleti p oldalával. (Nincs

Titulescu lett a Népszövetség plenáris ülésének elnöke

Az angol kormány a gazdasági válság megoldására irányuló nézeteit fogja ismertetni a Népszövetség ülésén

Genf, szeptember 10. A Népszövetség plenáris ülése d. e. 11 órakor nyílt meg. A közgyűlés delegátusai a Batiment Electoral nagytermében 14 pad-sorban, országaiknak a francia ABC szerinti betűrendjében foglaltak helyet. A közgyűlésen 52 állam képviseltette magát.

Zumeta venezuelai delegátus a Népszövetség békeápoló munkáját méltatta, majd megválasztották a közgyűlés elnökének Titulescut, aki 46 érvényes szavazatot nyert el.

Titulescu köszönetet mondott a meg-tiszteltetésért, amelyet Románia és sa-ját személye iránti tiszteletnek tekint. Felhívta a delegációkat, hogy a napi-rendre kerülő kérdéseket a megértés, jóakarát és a méltányosság szellemé-ben segítsék megoldáshoz.

A közgyűlés ezután jóváhagyta a napirendet és félégely órakor véget ért. Délután 6 órakor az alelnököket vá-lasztják meg.

Az első plenáris ülés lefolyásáról még a következőket jelentik:

Csak ma kerül sor az általános vitára

Genf, szeptember 10. A népszövet-ségi közgyűlés ülését a Batiment Elec-toralban nyitotta meg a tanács jelen-legi elnöke, Zumeta venezuelai delegá-tus. A közgyűlés a rövid elnöki meg-nyitó beszéd elhangzása után bizottsá-got küldött ki a delegátusok mandá-tumainak felülvizsgálására, hogy az-után az új választások megejthetők legyenek.

Tegnap még Prokope finn külügy-minisztert akarták a közgyűlés ide-i elnökéül, de a finn külügyminiszter, mint a tanács állandó tagja, az eddigi gyakorlatra való hivatkozással elhárít-otta magát a megtiszteltetést azzal, hogy a választásnak olyan személyi-ségre kell esnie, ki a tanácsnak nem tagja. Ekkor Csan-Csu-Wu washing-toni kínai nagykövetet hozták kombi-nációba, de ma ettől is eltekintettek s megegyeztek Titulescu londoni román követ személyében.

Délben megalakították a hat munka-bizottságot, amelyeknek tagjai között azonnal szétosztották a bizottsági munkáról váró jelentéseket.

Az általános vita a napirendre tü-nyített problémák felett csak holnap kezdődik.

Henderson nyilatkozata a francia-olasz tengeré-szeti tárgyalásokról

Genf, szeptember 10. Henderson angol külügyminiszter tegnap este a nemzetközi sajtófogadtatáson nyilat-kozott a francia-olasz tengerészeti tár-

gyalások újrafelvételének kérdéséről és az angol kormány álláspontjáról Briand páneurópai tervével kapoco-slatban.

Az angol külügyminiszter hangoz-tatta, hogy Angliára nézve rendkívüli fontossággal bír a francia-olasz ten-gereszeti megegyezés létrehozása s ezért ő újlag felajánlotta közvetítői szolgálatait a cél elérése érdekében. A megegyezés létrejövetelére érdekében egyébként Párizsban már hosszabb

ideje diplomáciai előkészítés folyik s tengerészeti szakértők folytatnak esz-mecserét. Angliát a megegyezés főként azért érdekelné, mert ezután közelebb lehet jutni az általános leszerelés meg-kezdéséhez.

Az európai föderáció kérdésében Henderson kifejtette, hogy Anglia ezt a problémát csak dominionjai kor-mányaival való teljes egyetértésben és a Népszövetségben belül tartja el-érhetőnek.

A budapesti kommunista monstre-pör tárgyalá-sán a vádlottak összeverekedtek a fegyvereikkel

Budapest, szeptember 10. A büntető törvényszék folyosóit ma rendőrsapat szállotta meg, hogy a kommunista per mai tárgyalásán a rend biztosítható legyen. A tárgyalás kezdetén példát-

lanul izgalmas jelenetek játszódtak le. A vádlottak botrányt rendeztek, ordítottak és dulakodtak fegyvereikkel. A tárgyalást vezető elnök elrendelte a botrányt okozó vádlottak megbilin-

Első gimnázista lányok

korlátolt számban elhe-lyezést nyerne nyilvá-nossági joggal bíró gim-náziumomban

Schwartz lányinternátus

Oradea, Str. Saguna 9

A probléma gazdasági részéről és a világ vámpolitikai kérdéseiről Gram ham angol kereskedelmi miniszter a népszövetségi közgyűlésen mondja el az angol kormány álláspontját.

Manoilescu négy órát utazott a Rapid mozdonyán és rájött, hogy miért késnek a vonatok

A szén hasznavehetetlen, a mozdonyvezetőket nem váltják fel kellő időben. Öt kérdésre rendelt el sürgős vizsgálatot Manoilescu miniszter

Bucuresti—Bukarest, szeptember 10. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Manoilescu közlekedésügyi miniszternek szeptem-ber 5-én különös ötlete támadt. A mi-niszter reggel hét órakor kihajtatott az északi pályaudvarra és minden különö-sebb előzetes bejelentés nélkül helyet foglalt az Erdélybe induló Rapid loko-motívján. Egészen Szinajáig utazott a közlekedésügyi miniszter a Rapid mozdonyvezetője és fűtője között s ez a vi-szonylag rövid ut elegendő volt arra, hogy igen érdekes megállapításokat te-gyen.

A közlekedésügyi miniszter minde-nekelőtt is megállapította, hogy a Ra-pid mozdonyának a szén hasznavehetet-lensége miatt nem volt meg a kellő fe-szültsége. A Rapid emiatt meglehetősen

nagy késéssel érkezett be a szinajai ál-lomásra. A közlekedésügyi miniszter átvizsgálta a szénkocsit s megállapítot-ta, hogy a petrosényi bányákból szár-mazó szén kétharmad részben szenport tartalmaz. Megállapította ezenkívül Manoilescu, hogy Romulus Miscu, a Rapid mozdonyvezetője előző este hét órától kezdődőleg szakadatlanul szolgál-tatban van. A mozdonyvezető egy te-hervonatot vitt Brassóból Ploestibe, ahol rövid szünet után azonnal felül-tették az ellenkező irányba induló Ra-pidra.

Mindezeknek megállapítása után a közlekedésügyi miniszter visszatért a fővárosba, a közlekedésügyi miniszte-rumba hajtatott és azonnal vizsgálatot rendelt el a következő kérdések megál-

lapítására:

1. Melyik szénraktárból származott a Rapid szene?
  2. Mennyi ideig állott a szén az illető raktárban?
  3. Ki vette át a szenet a bányánál és a lerakatnál?
  4. Ki a felelős ezért a súlyos ha-nyagságért?
  5. Miért nem állnak rendelkezésre mozdonyvezetők egy olyan nagy ál-lomáson, mint Ploesti?
- A lapok értesülése szerint a közleke-désügyi miniszter elhatározta, hogy amennyiben a vizsgálat nem fog bünö-söket találni, ő maga személyesen fogja megállapítani, hogy kit terhel a felelős-ség a fenttebbi hanyagságokért.

Anglia rövidesen a Népszövetség elé terjeszti új Palesztina-politikájának tervezetét

A Népszövetség Szentfal-bizottságának elnöke Loefgrem volt svéd külügyminiszter nyilatkozik a Szentfal-afférről

London, szeptember 10. Angol politi-ka körök véleménye szerint az a vita, amely a népszövetségi tanács ülésén Anglia palesztinai mandátumpolitiká-jával kapcsolatosan lezajlott, véglege-sen tisztázta ezt a kérdést, végetvetett azoknak a kombinációknak, melyek az elmúlt évi zavargások után Palesztiná-val kapcsolatosan napfényre kerültek. Ami az angol kormány magatartását illeti, Henderson külügyminiszter ki-jelentette a népszövetségi tanács előtt, hogy Angliának, mint mandatárius ha-talomnak kötelessége volt egyenlően kezelni a palesztinai lakosság két frak-cióját, zsidókat és arabokat, akiknek kívánságai távolról sem annyira össze-férhetetlenek, mint ahogyan azt egyes-ek állítják. Az angol kormány Palesz-tinába küldte Sir John Hope Simpson gyarmatiügyi szakértőt, akinek jelen-tését most az angol kormány behatóan tanulmányozza. Ez a jelentés tisztázza a zsidók Palesztinába való bevándorlá-sának kérdését s a zsidó kolóniák fej-lődésének ügyét.

Az angol kormány rövid időn belül tervezetét fog a Népszövetség elé ter-jeszteni, amelyben ismerteti Palesztiná-ban folytatandó politikáját. A kormány

reméli, hogy rövidesen közölheti azokat az intézkedéseket, melyeket az arabok és zsidók közötti nyugalom helyreállít-ása érdekében tenni kíván. Erre ter-mészetesen csak akkor kerülhet sor, ha a palesztinai lakosság két frakciójának jóakarásával és megértésével fog talál-kozni, mert enélkül Palesztina prosperi-tása nem biztosítható, a mandatárius hatalom minden erőfeszítése ellenére sem.

Stokholm, szeptember 10. Eliel Loef-grem volt svéd külügyminiszter a Népszövetség Szentfal-bizottságának elnöke nyilatkozott az újságírók előtt a Szent-fal-konfliktusról. Loefgrem többek kö-zött a következőket mondotta:

— Október folyamán közzé fogjuk ten-ni a bizottság jelentését, amely vég-legesen megoldja a Szentfal sokat vita-tott problémáját. A zsidók egy kétezer-éves tradícióra való hivatkozással azt kérik, hogy szabadon imádkozhassanak a Szentfalnál. Ezzel szemben az arabok azt hangoztatják, hogy a fal szent ma-radéka az Achsa mecsetnek és a zsi-dóknak nincs joguk ott istentiszteletet tartani. A zsidók többek között arra hivatkoznak, hogy a Szentfal közelében lakozik az Úr szelleme s hogy a biblia

szerint a szent szellem addig fog élni, amíg Salamon templomának valamely maradványa fennáll. Az arabok viszont azt mondják, hogy a zsidók egész egy-szerűen egy babonában hisznek. A Szentfal már csak azért is szent az ők számára, mert Mohamed égbemenetele előtt megállt Jeruzsálemben és a szó-banforgó helyen imádkozott.

Loefgrem kijelentette végül, hogy a tradíciók mögül, melyre a szembenálló felek hivatkoznak, tulajdonképpen gaz-dasági és politikai motívumok húzó-dnak meg. Alapjában véve a gazdasági preponderenciáért való harcról van szó. Megvan a lehetőség a szembenálló felek közötti megegyezés megteremtésére, bár a szélsőséges elemek állandóan iz-gatják a kedélyeket.

— Grandi meglepetésszerűen elutazott Genfből. Párizsból jelentik: A lapok élénken kommentálják Grandi olasz kül-ügyminiszter váratlan genfi elutazását. Grandi két napos tartózkodás után anél-kül távozott Genfből, hogy a legfonto-sabb kérdések tárgyalását bevéarta vol-na. Távozását olasz belpolitikai nehé-z-ségekkel igyekeznek magyarázni.

S megbízható
SIR szükségletét be-szerezni, írjon árajánlatot!
LEIN orth. kóser
okából Oradea, Saguna 8,
ittva 1913
vasuton saját bődönben.

Albrecht főherceg a megelőzően már megje-ahol hűségesküti tett

tt meg tehát Albrecht elhatározása, hogy nyilatkozata után megy, hogy kikérje a jóváhagyását házas-

g, mint ismeretes, kö-elzött gróf Lóváry an indult el Spanyol-lja természetesen nem titokban. Albrecht pen ment Zürichig, nattal folytatta útját

onban Cziráky József adapestről azzal a cél-sírályi család régi bi-e Lequeitióban Zita eht főherceg mégis meg Spanyolországba, tkezett az özeveg ki-

z a látogatása jól in-zármazó értesülésünk tett a remélt célhoz. királynő nem adt leegyezését sem Al-Leibaeh Irén polgári

sa után csakhamar József gróf Hunyady útt a királynénál s a bizalmasának látoga-t hírek szerint azzal el végződött, hogy dy a királynő megbí-nyilatkozatot tesznek herceg házasságával

zerint Zita királynő, ládfő, a házasságot sul, amely az ő bele-nélkül történt és Al-énykedésért elítéli tot Hunyady és Cze-nesen Zita királyné k közé tenni, hogy hirt, amely szerint a ult volna Albrecht hoz.

ulat érthető meglepe-zokban a körökben, a-s főherceg nyilatko-királyi család jelenlé-a megnyugtató és a at megelőző jóváha-echt főherceg, aki va-zett Budapestre, kije-zassága ügyében nem zni s esupán annyit magyar állampolgár a et tartja magára néz-éhez tartja magát.

rvények tudvaleveőn ngon aluli házasságot mpolgár feleségét fér-leti meg.

vám leszállítása meg-eredményt a roma-arestből jelentik: Meg-nemzetközi sajtófogadtatáson nyilat-kozott a francia-olasz tengerészeti tár-

Uj kedvezmény vendéglőknek

Ezen lap előfizetőinek megelégedésére

nyújtott

20 %

kedvezményt szobaárainkból

10 %

kedvezményt olcsó éttermi árainkból (menüt kivéve) módunkban van az UJ KELET kiadóhivatalával létesített megállapodás alapján kibővíteni

Magyar Kír. Operaház
Nemzeti Színház
Kamara Színház

Előadásaira szóló mérsékelt áru jegyekkel. Te-kintettel a nagy keresletre, kérjük szoba-és színházjegy rendelését két-három nappal előbb velünk közölni.

PARK SZÁLLODA
Budapest

szemben a Keleti pályaudvar érkezés: oldalával. (Nincs kocsiköltéség.)

az Uj Keletben

Elszakadnak-e Angliától a dominionok?

Világtörténeti jelentőségű határozatokat várnak a britt birodalmi konferenciától

London, szeptember 10. Néhány hét múlva Londonban összeül az angol birodalmi konferencia. Ezen a konferencián Macdonald fog elnökölni, Thomas, a dominionok minisztere pedig referálni fog arról, hogyan lehet megalakítani az „Egyenjogúak Szövetségét”. E szövetség hivatása lesz átalakítani a hegemóniális Nagy-Britanniát egy angol nyelvű államszövetséggé, amelyben az egyes államok kiélhetik teljes szuverenitásukat.

Island és Kanada igényei

Island már régebben bejelentette igényeit erre a teljes függetlenségre. Mindenekelőtt követeli az Angliától teljesen független diplomáciai apparátust, hogy a külföldön dokumentálhassa maradványait önállóságát.

Kanada jogot formál mindenekelőtt arra, hogy az Egyesült Államokkal szemben tennálló politikai és gazdasági kapcsolatokat teljesen autonóm módon rendezze tekintet nélkül az angol-amerikai viszonyok mindenkori állapotára. Kanada képviselői a kongresszuson a véderő-kérdésben bizonyára rá fognak mutatni arra, hogy semmi szükségük, hogy Halifax és Vancouver támaszpontja legyen az angol flottának. A két flottabázist ugyanis Amerika fenyegetésnek tekinti és egy angol-amerikai konfliktus esetén az említett kikötők ürügyül szolgálhatnak arra, hogy Amerika megtámadja Kanadát. Kanada követelni fogja továbbá Bernuda leszerelését, minthogy ez a sziget (most az angol hadihajók főtámaszpontja az észak-amerikai állomások felé) fenyegeti a Newyork felé irányított európai hajóvonalakat.

Ebből a körülményből különösen a francia sajtó egy része arra következtet, hogy a hatalmas birodalom lazulni kezd. Gyunyoros angolok szintén elismerik ezt a tényt, de valamivel drasztikusabban formulazzák a dolgok tejlődését és azt mondják: haláttan patkányok, akik elmenekülnek a veszélyeztetett hajóiról.

Az ipari Anglia és a földművelő gyarmatok

Hogy állanak a dolgok a valóságban? A XIX. század utolsó negyedében az angol birodalom, úgy ahogy azt Disraeli, a nagy zsidó származású államférfiú megteremtette, nemcsak uralmi egység volt, feltörekvő európai hatalmi centrum, hanem gazdasági célszerűségi közösség, amelyet ki kellett volna eszelni, ha addig nem állott volna fenn. Ausztrália, Kanada és Dél-Afrika akkor tiszta agrárterület volt valami kevés bányászattal, Anglia viszont ipari állam volt, amelynek nyereszterményekben és élelmiszerekben való szükséglete nagyobb arányban fokozódott, semhogy azt a gyarmatok ki tudták volna elégíteni. Azonban a nagyobb gyarmatok tüneményes gazdasági fellendülése, amelyet az angol pénzzel támogatott ipari vállalkozások tettek lehetővé, kielégítették az angol ipari és élelmiszeri igényeket. Anglia ezzel szemben saját kereskedelmi hajóival bonyolította le a gyarmatok nyeresztermékeinek exportját és értékesítését.

E század elején változás történt. A dominionok politikai nagykorúságuk

Jaroszláv Hasek:

Infanterist Svejk Viszontagságai a nagy háborúban I.

A világháború egyetlen humoros, satirikus regénye, amely méltán sorakozik világirodalom halhatatlanná vált humoros művei közé. Három film és több színdarab készült ebből a regényből, amelyben Svejk, aki olyan boldog, hogy már bölcsnek is elmelet, mond véleményt emberekről, intézményekről, de úgy, hogy a könnyű bugyan ki a kacagástól és nevetéstől.

Ára 95 lej
KAPHATÓ AZ UJ KELET
KÖNYVOSZTALYÁBAN

proklamálásával szinte egyidőben már önmagukat voltak képesek ellátni ipari áruval és minthogy nagy tőkék fölött rendelkeztek, finánciális tekintetben is egyre jobban függetleníthették magukat Angliától. Mialatt ez a fejlődés lezajlott, Anglia tőke- és emberexportjával a dominionokban igen energikusan elősegítette a nyeresztermékek és élelmiszeri cikkek előállítását. Legnagyobb intenzitással érte el a termelésnek ez a fokozása a háborúban. Kihátása azonban csak 1925-ben érte el tetőpontját, olyan időben, amidőn Anglia a visszafejlődő ipari konjunktúra következtében mint vevő, kihagyni kezdett. 1924-25-ben Wembleyben birodalmi kiállítást rendeztek. A birodalom akkor meg akarta mutatni, milyen hatalmas agrár-gazdasági lehetőségek fölött rendelkezik. De már akkor azok, akik alaposan szokták megfigyelni a dolgokat, fölvetették a kérdést, vajjon e nagy dimenzióú termelés hol fog piacra találni egy rossz világonjunktúra esetén.

Kulturális és nyelvi közösség

A fejlődés pedig azt követelte, hogy a dominionok politikai és gazdasági autonómiája állandóan izmosodjék. A gazdasági célszerűségi közösségből egy sokkal összefüggéstelenebb kulturális és nyelvi közösséget idézett föl a fejlődés. Amikor Anglia 1921-ben Washingtonban elismerte Amerika paritását és megelegetett, hogy Japánnal szemben 30 százalékkal nagyobb fölösleges flottája legyen, az angol anyaország már el is vesztette az uralmi egység materiális alapjait. Ausztrália és Kanada tisztában voltak azzal, hogy Anglia már nem elég erős, hogy ezeket a területeket minden körülmények között, távol saját kikötőiktől és fegyvertáraitól, minden támadóval szemben megvédhesse. Ezt a következtetést kétségtelenül először 1926-ban lehetett levonni éspedig a híres Balfour-jelentésből, amely a dominionok szuverenitását erősen kihangsúlyozta.

A dominionok harca

A dominionok teljes autonómiája a gyakorlatban azonban csak a világ gazdasági krízisének kezdetekor bontakozott ki. A dominionok, amelyek még mindig túlnyomó részben agrárországok, nemcsak termelvényeik példátlan áresését élték át, hanem egyttal egy olyan angol nyomásban volt részük, ami saját gazdaságukat csóddal fenyegette. Beözönlöttek ugyanis a minden tőke híján való angol munkanélküliek tömegei, amit a dominionok kénytelenek voltak fölvenni anélkül, hogy kereseti lehetőséget tudtak volna adni nekik. A dominionok válságos helyzetét ellenére, az angol kereskedelem szilárdul megmaradt régi tradíciói mellett, nevezetesen, hogy csak a legelőbb helyeken szerezzék be áruikat, tekintet nélkül arra, hogy ennek a helynek köze van-e a brit Empire-hez, vagy sem. A dominionok most bevándorlási tilalommal, vámemelésekkel és részben sikertelen valorizációs rendszabályokkal reagáltak agrárproduktaik érdekében.

A dominionoknak mostani gazdasági eljárása Angliával szemben erősen hasonlít a háború előtti állapotokhoz, amikor Németország és Oroszország, más felől Ausztria és Szerbia igyekeztek egyre emelkedőbb vámjaikkal kiélesíteni a helyzetet.

„Két recept”

A birodalom történetében első ízben mutatkoznak olyan politikai és gazdasági tendenciák, amelyek az anyaország és a dominionok közötti elidegenkedésre engednek következtetni. Angliában azt hiszik, hogy e tendenciákkal szemben sikeresen fölvehetik a küzdelmet. Két receptjük van az angoloknak. A politikai recept így hangzik: **A dominionok nem kapnak politikai autonómiára vonatkozó további engedelményeket.** A dominionok azonban már ugyis rendelkeznek minden lényeges zsuverénitást fölött és elsősorban már tőlük függ, nem is Angliától, hogy mikor teremtik meg maguknak konkrét hatalmi relációk alapján a teljes egyenjogúsítást.

Az angolok második gazdasági receptje: **vámhátyák a birodalom körül és szabad kereskedelem a tagállamok között.** Ez a recept azonban nem ismeri föl

azt a tényt, hogy az angol munkásság fele kenyérét vesztené, ha Anglia ipara lemondana a nem angol eredetű országok olesó nyersárújáról és egyéb termékeiről. A dominionok pedig, mint hogy Anglia csak egy töredékét tudja fölvenni teljes exportjának, semmi okuk sincs arra, hogy Anglián kívül szerzett kereskedelmi kapcsolataikat feladják.

Rövidesen sor kerül a kolozsvári automata telefon-központ felállítására

Bucaresti—Bukarest, szeptember 10. A Morgan-féle koncesszió gyakorlati megvalósítása már folyamatban van. Az amerikai koncern már megkezdte a munkálatokat egy újabb automata bukaresti központ létesítésére, amelybe egyelőre 2300 számot kapcsolnak

A gazdasági fejlődés logikája tehát valószínűleg érvényesülni fog a birodalmi konferencián és nem valószínű, hogy a szakszervezeti kongresszus, amely ugyanakkor ülésezni fog és amely az eddigi hírek szerint valami közéletű fog ajánlani az egyezsége, sok sikert fog elérhetni. Bizonyos, hogy a kölesőnös történelem és kultura hagyományos kapcsolatait senki nem fogja széjjeltépni durva kezekkel, de viszont senki sem lesz olyan erős, hogy a gazdasági kényszerítésnek megálljt kiált-hasson. A konferencia nagy történeti válságok magvát fogja kiérlelni.

Károly király is képviselteti magát a Haggibbor-jubileum ünnepein

Cluj—Kolozsvár, szeptember 10. (Az Uj Kelet tudósítójától). A Haggibbor vasárnapi jubileumi ünnepeit élé nagy érdeklődéssel fordul nemcsak Kolozsvár, hanem egész Erdély zsidósága. Az a tevékenység, amelyet a Haggibbor a testedzés különböző ágaiban tíz éven keresztül kifejtett, az ország határain túl is ismertté és becsültté tették a kolozsvári zsidó sportegylet nevével. A jubileum egy olyan korszakban köszönt a Haggibborra, midőn az egyesület a sportélet csaknem összes ágaiban eredményesen működő szakosztályokat tud felmutatni. Az a tény, hogy a jubileumi ünnepeket maga Károly király is képviselteti öhajítja magát, a legfelsőbb helyről való elismerését jelenti a Hag-

gibbor egy évtizedes, eredményes munkásságának.

A jubileumi ünnepek középpontjában a zászlószentelés áll, amely a sporttelepen fog végbemenni. Ezt megelőzőleg a városháza dísztermében vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg az egyesület díszközgyűlését, amelyen az egyes szakosztályok be fognak számolni az elmúlt tíz év során kifejtett munkásságukról. Délután sportatrakciók következnek, — köztük a Haggibbor és a csernovici Makkabi mérkőzése — este pedig táncünnepély zárja be a nívós programot, amelyet holnapi számunkban teljes részletességgel fogunk ismertetni.

Woronow professor visszaérkezett világműri utjáról és nagy szenzációkat tartogat

— Beszélgetés a fiatalító orvostanárral —

Párizs, szeptember 10. Woronow professor, a híres fiatalító operátor most érkezett vissza világműri utjáról. Ismeretes, hogy Woronow tanár eredetileg Amerikába utazott két multimillióes meghívására, akiket fiatalító operációt hajtott végre. Woronow az operációt mindkét esetben sikerrel hajtott végre és olyan honoráriumot kapott, mely lehetővé tette számára luxushajón és luxusvonatokon a világműri utat.

Amerikában megostromolták az újságírók, de ő tartózkodó volt és mindössze annyit mondott, hogy örül amerikai utjának, mert ezzel módjában lesz körülutazni a világot. Erre szüksége van minden természettudósoknak. Darwin világhírű tanárának alapját egy ilyen világműri uton szerezte. Egyik utján jutott el a Gapaagos szigetekre, ahol egyes majompéldányok és csontvázak vezették őt leszármazási tanai fölismérésére. Darwin akkor és azóta is kijelentette, hogy az igazi természettudós kell, hogy legalább egyszer az életben tegyen egy világműri utat.

— Ezt az alkalmat — mondotta Woronow — fölhasználtam arra is, hogy Kinában és Japánban körülnézzek jó majomanyag után. Tekintve, hogy évről-évre népszerűbbé válik az általam felfedezett fiatalító eljárás, a majmok ára is ezzel arányban felszókött. Amerikában felvetődött a gondolat, hogy ne majmokból szerezzék a szükségeses mirigyeket, hanem más állatokból. Egy sanfranciscói orvos erről a témáról érdekes könyvet írt.

— Amerikai városokban előadásokat is tartottam erről a témáról és meggyőződésem szerint az emberi testbe való plántálásra csakis majmok mirigyait találok alkalmasnak. A majomárak bizony nagyon megrágtak és

egy operációs célokra alkalmas majomért 6—700 dollárt is kellett fizetni.

Woronow azután nyilatkozott legutóbbi operációi sikeréről és kijelentette, hogy tizesztendei garanciát vállal minden operációért. Azt hiszem egyébként — fejezte be beszélgetését a professor, — hogy lehetővé válik operációim révén az emberi életet százhusz esztendőre kitolni.

— Igaz ugyan, hogy szakemberek ezt abszurdumnak tartják, de én meg vagyok róla győződve, hogy eljön annak az ideje, amikor csodálkozni fognak azon, hogy akadtak emberek, akik nem találták magától értetődőnek az emberi életkornak a mostaninál ötven évvel való meghosszabbítását.

A professor végül annak a reményének adott kifejezést, hogy nemsokára újabb szenzációkkal fogja meglepni a világot. A szenzáció lényegéből azonban semmit sem akart elárulni.

Figyelem!

A zárdauceai zsidó-templommal szembenben, Schechter Abraham-féle zsidó könyvkereskedésben mindenféle imakönyvek, Machszor, stb. magyar és német fordítással, valamint új kiadású és antik könyvek,

TALLESZÉK

gyári áron. Mzize, Tfilin és más imaszerek en-gros és en-detail legelőbb árán

Schächter Ábrahám Oradea

Ha azt akarja, hogy hirdetései eredményesek legyenek, hirdessen az Uj Keletben.

Ma

A máram

Sighet—Máramber 10. (Az Uj Szomorú zsidó Mayer Ebner Közvetlenül Bojárt itt s a kormányrendék, perjék a fojtott hangú értekezleten. E hogy Codreanu ben, a Parlamenti zsidók ar tott éjszakák ke Vasárnap déli Ebner Máramara jött, ahol részve és interveniált kében. Népgyűlés számolni a szig hatóságok a gy Hét órakor f beli szobájában társát és nyilat problémákról.

Mayer Ebner zal kezdte, hogy vezet jelenlegi dig nincs kormány revizionisták kö hajtó bizottság és adja át számla truktív program náluk. Ha feltes a kérdést, hogy abban az esetben talmat, azzal fe tudjuk, de elől csak meglátjuk a jelenlegi körü nista Világsze egy új garnitúra nációba sem jöh — Az elmúlt dotta Mayer E Weizmann nyil nullamokat. Ez lepetésszerű, n szűkebb körben zőleg, hogy erre latkozni. Még p A végrehajtó k kövülve, villám latkozat hatása odaadóbb hivi rázni a dolgot, népközösség stb ramjának vall, mal. Hogy az a egyéb egy ad h szen a zsidó tör is van erre. Móz raának, hogy Z mei előtt, hogy nek öhajítja lát man elejtésérő között szó sem meg kell találni elsimitására. A örvendtem legje most jönnek P tikusan itélik a zsidó lakosságá halvány sejteln ről, amit neki tárgyalnak.

A k sa f Mayer Ebner gatott. Munkatá problémára tere — Berlinben érintkezésbe lé Israelit és a H lamennyien kib hogy Borsa zsidó mányunknak k kormány, amely annyira elfajult

Kérje On a HENOL vagy HENNE ROYALE legjobb hajfestőszert.

„A külföldi zsidóság nem fogja elhagyni a borsai zsidókat“

Mayer Ebner beszámolót tartott Máramarosszigeten

A máramaroszigeti hatóságok nem engedélyezték a népgyűlést — Mayer Ebner elmondja impresszióit a berlini Actionscomitée üléséről

Sighet—Máramarossziget, szeptember 10. (Az Uj Kelet tudósítójától). Szomorú zsidók fogadták akkor dr. Mayer Ebner Máramarosszigeten. Közvetlenül Borsai felperzselése után járt itt a kormos úszkók, füstölő ge rendák, perjük zápora kísértett azon a fojtott hang, szomorú tisz-beávi értekezleten. És most, másodízben, hogy Codreanu itt tudtuk a megvőben, a Parlamenti Klub elnöke elő járuló zsidók arcán kiült az átvirrasztott éjszakák keserősége.

Vasárnap délután érkezett dr. Mayer Ebner Máramarosszigetre. Berlinből jött, ahol részt vett az A. C. gyűlésén és interveniált a borsai zsidók érdekében. Népgyűlés keretében akart beszámolni a szigeti zsidók előtt, de a hatóságok a gyűlést betiltották.

Hét órákor fogadta Korona-szállóbeli szobájában az Uj Kelet munkatársát és nyilatkozott az aktuális zsidó problémákról.

A cionizmus válsága és a Zsidóállam

Mayer Ebner dr. nyilatkozatát azzal kezdte, hogy a Cionista Világszervezet jelenlegi vezetőségének még mindig nincs kormányképes ellenzéke. A revizionisták követelik ugyan a végrehajtó bizottságtól, hogy mondjon le és adja át számukra a helyét, de konstruktív programnak még nyoma sincs náluk. Ha felteszik a revizionistáknak a kérdést, hogy mit is fognak csinálni abban az esetben, ha megkapják a hatalmat, azzal felelnek: *Azt még nem tudjuk, de előbb tartunk ott, majd csak meglátjuk.* Ezért van az, hogy a jelenlegi körülmények között a Cionista Világszervezet vezetőségének egy új garnitúrája még csak kombinációba sem jöhet.

— Az elmúlt A. C. gyűlésén — mondta Mayer Ebner —, mint tudják, Weizmann nyilatkozata kavarta fel a nullámokat. Ez annál is inkább meglepetésszerű, mert Weizmann a legszűkebb körben sem jelentette be előzőleg, hogy erről a kérdéstről fog nyilatkozni. Még pedig *ilyen* értelemben! A végrehajtó bizottság tagjai megkövülve, villámütötten állottak a nyilatkozat hatása alatt. Weizmann legodaadóbb hívei igyekeztek kimagyarázni a dolgot, hogy az az autonómia, népközösség stb., amit Weizmann programjának vall, határos a Zsidó állammal. Hogy az egész nyilatkozat nem egyéb egy ad hoc politikai célnál, hiszen a zsidó történelemben már példa is van erre. Mózes se mondta meg Faraónak, hogy Zsidóállam lebeg a szeméi előtt, hogy független, szabad népnek óhajtja látni a zsidóságot. Weizmann elejtéséről a jelenlegi viszonyok között szó sem lehet és éppen ezért meg kell találni a módot az ellentétek elsímitására. A berlini ülésen annak örvendtem legjobban, hogy azok, akik most jönnek Palesztinából, optimisztikusan ítélik a helyzetet. Palesztina zsidó lakosságának a legtöbb esetben halvány sejtelve sincs olyan krízisről, amit neki tulajdonítanak és róla tárgyalnak.

A külföldi zsidóság és Borsai felépítése

Mayer Ebner egy pillanattal elhallgatott. Munkatársunk most a borsai problémára terelte a beszélgetést:

— Berlinben — hangzott a válasz — érintkezésbe léptem a Joint, Alliance Israelit és a Hilsferen vezetőkkel. Valamennyien kihangsúlyozták előttem, hogy Borsai zsidóságával szemben kormányunknak kötelességei vannak. A kormány, amely türte, hogy a dolgok annyira elfajuljanak, míg egy zsidó

község felperzselésére kerül sor, köteles ezt a községet felépíteni. És most, hogy Berlinből jövök, a borsai zsidóknak azt mondhatom: *Vegyétek tudomásul, hogy törődnek velük. És Borsai fel lesz építve!*

A szigeti zsidóságot rendkívül elkeserítette az a körülmény, hogy az illetékes hatóságok nem engedélyezték a Mayer Ebner dr. szigeti látogatásával kapcsolatos népgyűlést megtartását. Az a tény, hogy a vasgárda vezérkara Máramaros falvait járja és Codreanu a parasztság felvonulását igéri be, a máramarosi zsidóságban megérlette azt az elgondolást, hogy a zsidóság föltétlenül összetartására van szükség. Ezért várta Máramaros zsidósága olyan lázas érdeklődéssel a Zsidó Parlamenti Klub elnökének szavát.

Vasárnap este 9 órákor feketekávéra jöttek össze a szigeti zsidóság reprezen-

tánsai a Stein-büffében. Szűkebb körre számítottak a rendezők, néhány embert hívtak meg, mert népgyűlést nem engedélyeztek a hatóságok s az óriási terem zsúfolásig telt meg.

Fried Ábrahám dr. üdvözölte az ösz, de fáradhatatlan harcost. Utána dr. Rosner Izidor a szefárd hitközség, Rotenberg József a Mizrahi, Frenkel Misu a Hias, Koffler Mózes a Ceire-Mizrahi és Keszer Géza a Barisszia nevében üdvözölték.

Ezután Mayer Ebner dr. háromórás beszédet tartott, melynek konklúzióiban megállapította, hogy a romániai zsidóság a pártokban való sok keserű csalódás után önerejére van utalva. Mert a román paraszt — s ezen van a hangsúly — nem antiszemita. Inkább a felsőbb körökben lehet erről szó. Ezek a körök szervezetekbe tömörültek és ezekkel szemben a mi kötelességünk megszer-

A nyomasztó munkanélküliség miatt még jobban megszorítják az amerikai bevándorlást

Ezentúl a kvótán belül is csak azok vándorolhatnak be, akik hitelt érdemlő módon igazolják anyagi függetlenségüket

Washington, szeptember 10. Az Egyesült Államok kormánya az egyre nyomasztóbb munkanélküliség miatt a bevándorlási törvény végrehajtásának újabb szigorítására készül. Hoover elnök kijelentette, hogy a konzulok utasítást fognak kapni arra, hogy a jövőben bevándorolni szándékozók anyagi

viszonyairól pontos jelentéseket küldjenek a kormánynak s csak annak a bevándorlónak fognak megadni a beutazási engedélyt, aki hitelt érdemlően igazolni tudja, hogy állami támogatásra Amerikában nem fog szorulni, ott állandó alkalmaztatás várja, vagy olyan pénzüsszeggel rendelkezik, amely lehetővé

teszi anyagi függetlenségét akkor is, ha munkanélkül maradna. Azokat a bevándorlókat, akik e feltételeknek nem felelnek meg, nem fognak bebecsátani az Unió földjére még abban az esetben sem, ha egyébként beleesnének az illető tengerentúli államnak bevándorlásra engedélyezett kvótájába.

Az argentínai forradalmárok véres harc után legyőzték az ellenforradalmi csapatok felkelését

Agyonlőtték az ellenforradalmi mozgalmak két fővezérét — Több mint nyolcszáz sebesültje van az ellenforradalmi puccsnak

Newyork, szeptember 10. Buenos Ayresnek tegnap rendkívül izgalmas éjszakája volt. Az ellenforradalmárok több külvárosi kerületben és a kikötői negyedben fegyveres támadást intéztek a katonaság ellen s több mint hét órán át gépfegyvertűz ropogott és ágyúk dörögtek az éjszakában. A lakosságot pánik fogta el. A forradalmár katonasággal rokonszenvezők egy része hatalmas tömegekben megrongálták az arzenálokat és fegyvereket és municiót magához véve az ellenforradalmárokkal harcoló katonák segítségére siettek. A pánikot vészhirek és az állandó lövöldözés még fokozták. Amikor az a hír terjedt el, hogy a kikötőben horgonyzó hadihajók legénysége visszaváltott az ellenforradalmárokhöz, a katonai vezetők parancsot adtak a tüzérségnek a kikötő parti vizeinek ágyutűz alá vételére. Közben állandóan szóltak a gépfegyverek és a gyalogsági fegyverek szalvéi. A katonaság a mozgalmat csak reggelre verte le. A halottak számát még nem ismerik. Egyes jelentések szerint több mint nyolcszáz sebesültet szállítottak kórházakba.

Állították őket. A rögtönítélő bíróság már ítélkezett is a mozgalom két főbűnöse felett, akiket halálra ítélték és az ítéletet tegnap a főváros egyik főútcáján nyilvánosan végre is hajtották. A kormány az ostromállapotot megszüntette. A sajtó és táviró szigorú cenzúra alatt áll.

Legújabb jelentések szerint a rend helyreállt s a forradalmi ideiglenes kormány ura a helyzetnek.

Newyork, szeptember 10. Az Associated Pressnek jelentik Buenos Ayresből, hogy a tegnap éjszakai ellenforradalmi megmozdulás két vezérét az argentin főváros egyik legnagyobb terén, a Plaza del Mayon nyilvánosan golyó által kiégezték. A rögtönítélő bíróság halálra ítélte négy postatisztviselőt is, akik ellen az volt a vád, hogy tüzeltek a katonaságra. Még tizenöt halálos ítéletet hoztak fosztogatók ellen.

Halak helyett a halászsokat ölte meg a gránát

Borzalmas szerencsétlenség Csernovic mellett

Csernovic, szeptember 10. (Az Uj Kelet tudósítójától). Poiana község közelében súlyos szerencsétlenség történt. Négy paraszt valahogyan szert tett a világháborúból visszamaradt katonai gránátokra, amelyekket halat akartak fogni. Kimentek a Pruth partjára és vízbe dobták az első gránátot. Szerencsétlenségükre azonban ez a gránát még a levegőben felrobbant. A széthulló szilánkok valóságos darabokra tépték a négy parasztot. Hárman közülük azonnal szörnnyethaltak, a negyediket, egy Comaniski nevű parasztot, akinek mindkét lábát letépték a gránátszilánkok, a szulicai kórházba szállították, ahol azonban irtózatos kínok között kiszervevedett.

A szerencsétlenségről azonnal jelentést tettek a csernovicei ügyészségnek, amely bizottságot küldött ki annak megállapítására, hogyan tettek szert a parasztok a halálhozó gránátokra.

— A szovjet egy bérházban kényszerített lakni a francia fővárosban hivatalnokoskodó összes tisztviselőit. Párizsból jelentik: A szovjet elrendelte a francia fővárosban hivatalnokoskodó összes tisztviselőinek, hogy mondják fel lakásaikat és készüljenek fel költözködéssre. A nagykövetség az összes szovjet-tisztviselők részére bérházat vásárol s mindenki tartozik ebben az épületben kijelölendő lakását elfoglalni.

Külsőleg és belsőleg csak a valódi DIANA sósborszesz használható!

vezni a zsidóságot. Az Országos Zsidó Tanács, mely ép a borsai aproposból alakult meg, ezt a szervezést tüzte ki céljául és ennek a feladatnak akar a legrövidebb időn belül eleget tenni.

Beszédének végén rámutatott arra is, hogy országunk alkotmánya, törvényei kifogástalan demokratikus és liberális szellemben készültek el. A baj csak akkor kezdődik, amikor az alkotmányról megfeledkeznek és a törvény betűje írott malaszt marad. A romániai zsidóság szolidaritása ép ezért elengedhetetlen.

A hatalmas beszéd percekig tartotta extázisban a megjelenteket s Mayer Ebner dr. azzal a biztos tudattal távozhatott Máramarosszigetről, hogy ennek a megyének a zsidóságát a Zsidó Parlamenti Klub vezetői minden alkalommal kompakt sorokban maguk mögött tudják.

Hétfő hajnalban Mayer Ebner dr. Borsára utazott a borsai hitközség vezetőinek kíséretében. Onnan hazautazott Csernovicba.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

— Felhős, enyhe időjárás várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint változóan felhős, enyhe időjárás várható, esetleg kisebb esőkkel. A hőmérséklet Budapesten ma délből 22 fok Celsius.

— Spiritiszta kolostort létesítenek Berlinben. Berlinből jelentik: A Tempe jelentése szerint a közeljövőben Berlinben kolostort létesítenek a spiritiszta médiumok számára. A furcsa kolostor rendeltetése az volna, hogy minden ember, aki médialis képességekkel rendelkezik, a kolostorban ezeket a képességeket továbbfejleszthesse. Az alapítást három gazdag ember finanszírozza.

— A Graf Zeppelin megérkezett Moszkvába. Párizsból jelentik: Moszkvai jelentés szerint a Graf Zeppelin orosz repülőrajtot kísérve több kört írt le az orosz főváros fölött, majd a repülőtéren simán leszállt. A korai órák ellenére nagy tömeg volt a repülőtéren a német léghajó fogadtatásánál.

— Az olasz határőrök újra agyonlőtték egy jugoszláv határátlépőt. Rómából jelentik: A jugoszláv-olasz határon Sancanzio mellett újabb határcsúszás történt, melynek áldozata Kucecz József jugoszláv alattvaló, aki titokban akarta átlépni a határt. A titkos határátlépőt olasz határőrök lelőtték. Iratai között dokumentumokat találtak abban az irányban, hogy Jugoszláviából újabb olaszellenes kampányt irányítanak a határvidék szlovénlakta olaszországi részén. A leleplezésnek nyomán Postumiában számos letartóztatás történt.

— Uj bórdiszműüreg üzem Kolozsváron. A szatmári Bórdiszmű és Kofferárnyár Kolozsváron lerakatot létesít. A szatmári Bórdiszműárnyár, melynek tulajdonosa Székely Sándor, évtizedes multra tekint vissza, gyártmányai precíz és izléses kivitelűk, valamint olcsóságuk folytán országos elismerték és vetekednek a legfinomabb külföldi szakmabeli árukkal. A szatmári Bórdiszműgyár Erdély nagyobb városai után most Kolozsváron létesített lerakatával, rentabilitásával és — a nehéz gazdasági viszonyok dacára — újabb fejlődésről tesz tanúságot.

— EGY KOLDUS. AKINEK VILÁGJA ES AUTOJA VAN. Londonból jelentik: Liverpoolban fölbontották Hanson Péter holttestét, aki a város főútcáján koldult. Hanson öngyilkosságot követett el és egy levelet hagyott hátra, amelyben közölte, hogy miért unta meg az életét, bár a koldulás bőséges egzisztenciát nyújtott neki. A koldus leveleiben megállapítja, hogy egy nő áldozata, aki zsarolta. Az asszony tudta, hogy hetenként átlag 4-5 font sterlinget keres és megfenyegette, hogy följelenti a rendőrségen egy régi bűnéért, amelyről tud. Bucsulevelében Hanson érdekes részletekkel esett el a koldusok életét és különböző típusokat említ, akiket ismer. Egyik társa, aki rendkívül nyomorultul nézett ki, mindig néhány napig növesztette szakállát, kabátját állandóan biztosítóval tűzte össze és így sikerült a közönség részvételt kiérdemelnie. Minden nap átlag két font sterlinget gyűjtött össze. Hanson elmondja, hogy koldustársai szájából gyakran hallott olyan kijelentést, hogy bizony keserves élet az, ha az ember reggel 7 órától este 10 óráig az utcán áll és csak 50 schillinget koldul össze. Egy jótékonyági intézet tisztviselője, akit kihallgattak, megerősítette Hanson állításait. Ez viszont ismer egy koldust, aki autójával megy arra a helyre, ahol koldulni szokott. Van viszont egy koldus, akinek villája van, autót tart és mindezt azokból az alamizsnákból gyűjtötte, amelyet a londoni Oxford-Streeten gyűjtött össze kalapjában. Hanson bucsulevelét azzal a kijelentéssel zárta be, hogy a koldus bármilyen kevés szerencséje is legyen, mindig jobban él, mint a munkásember.

Epítsük fel a leégett zsidó Borsát!

Mai kimutatásunkat itt adjuk:

Kolozsvár	
Grünwald Jakab	100 lej
Teke	
Dr. Áron Vass	100 „
Mózes Léó	100 „
Kain Áron	100 „
Rosmann Tobiás	100 „
Többek	270 „
Jasina	
G. Farkas	714 „
Szilágynyafalu	
Izr. Hitközség	2.310 „
Etain	
Izr. Hitközség	300 „
Nyirbakta	
Izr. Hitközség	520 „
Gurahont	
Izr. Hitközség	3.160 „

Ismail	
Izr. Hitközség	6.210 „
Szatmár	
„Szamos“ gyűjtése	37.259 „
Bukarest	
Dimineata és Adeverul gyűjtése	1.600 „
Friedmann Fülöp Somkerék	250 „
Weisz Áron Kékes	100 „
Összesen:	53.193 „
Eddig kimutatva:	1.231.476 „
Összesen:	1.284.669 „

Augusztus 23-i számunkban a Székely hidi Népbank Rt. Lei 3.000 adománya helyett sajtóhiba folytán 300 Leit mutattunk ki, amit ezennel helyesbítünk. Az augusztus 28-i számunkban kimutatott 2.500 lejes tétel a lónyai zsidó nőegylet rendezvényének eredménye.

Huszonegy párt 7100 jelölttel indul a németországi választásokon

Berlin, szeptember 10. A birodalmi választási főbiztos nyilvánosságra hozta a lezárt választási kerületi listák adatait. Eszerint 24 párt 589 kerületi listát terjesztett elő 7100 jelölttel,

akik közül 6400 férfi, a többi nő.

Az 1928 évi május 20-i választásokon 31 párt 673 listát terjesztett elő 6200 jelölttel. A mostani jelöltszám 15 százalékkal több, mint az előző választáson.

Vannak-e még hadifoglyok Afrikában és Oroszországban

A német hadifogolyegyesületek szövetségének információi

A napokban hosszabb-rövidebb időközökben hírek bukkannak fel arról, hogy úgy az oroszok, mint a franciák még ma, 12 évvel a háború befejezése után is számos hadifoglyot tartanak vissza. Az oroszok Szibériában, a franciák pedig Afrikában.

Hiteles információk szerzése érdekében a német hadifogoly egyesületek munkaközösségéhez fordultunk. Ez a hatalmas szervezet összeköttetésben áll a német külügyi hivattal és minden felbukkanó hírt a német külügyminisztérium segítségével igyekszik ellenőrizni.

Néhány hét előtt az a hír járta be a világsajtót, hogy 800 volt osztrák, magyar és német hadifoglyot tért vissza francia fogságból az Ördög szigetről, illetőleg Cavenneből, francia Guayanából. Mivel azonban az állítólag hazatérteket senki sem látta, senki sem beszélt velük, a híradás feletle rejtélyes volt.

A német hadifogoly egyesületek munkaközössége utána járt a dolognak és az utánjárás eredményéről a következőket közli:

A német külügyi hivatal kérdészködésünkre ezeket a prágai és belgrádi forrásból származó híreket va-

lótlanoknak minősíti. A balkáni fronton csupán 1916-tól kezdődőleg harcoltak francia katonák és nem 1915 áprilisa előtt, amint a belgrádi jelentés ezt közli. Így tehát a francia csapatok 1915 áprilisa előtt nem ejthettek hadifoglyokat a balkáni fronton. Még lantasztikusabb a belgrádi híradás azon része, hogy ezt a 800 volt német, osztrák és magyar hadifoglyot francia katonaság szállította most a jugoszláv határra. A jelenlegi viszonyok között Franciaország nem küldhet tegyveres osztagokat idegen országokba.

Szervezetünk egyébként a francia gyarmatügyi minisztériumnál is érdeklődött és ott azt a felvilágosítást kapta, hogy Guayanában mindössze 33 egyén van, akik magukat német állampolgároknak vallják. Ezek közül 26 kényszermunkára van ítélve, 7 pedig száműzésre. A 33 német közül két polgári egyén meggyilkolása miatt csak egy volt azelőtt hadifogly, ezt 1918-ban halálra ítélték, majd a halálos ítéletet kegyelem folytán életfogytiglani kényszermunkára változtatták. Ezen az egyetlen elítélten kívül más hadifogly nincs Guayanában.

Az amerikai csempészkirály vissza akar térni Németországba. Berlinből jelentik: Jack Diamond amerikai csempészkirály az óceánról táviratot adott fel berlini ügyvédjének s megsürgette nála németországi kiutasításának hatálytalanságát, mert az a szándéka, hogy visszatérjen.

Vér-, bőr- és idegbajosok a természetes Ferenc József keserűvizet igen jó eredménnyel használják. Az orvosi tudomány legjelentékenyebb elméi írják, hogy a Ferenc József viz hatásával minden tekintetben meg vannak elégedve. A Ferenc József keserűviz kapható gyógyszerárakban és fűszerüzletekben.

Szabadlábba helyeztek egy hindu nacionalista vezért. Londonból jelentik: Bombayból jelentik, hogy Motilal Nehru hindu nacionalista vezért egészségi okokból szabadlábba kellett helyezni. Nehru feltételes szabadságolásának ideje alatt nem foglalkozhat politikával.

Tukanak nem engedélyezték a politikai foglyokat megillető bánásmódot. Prágából jelentik: Az igazságügyminiszter elutasította Tuka és Snacky védőinek azt a kérését, hogy a két elítélte a fogságban részesítsék olyan bánásmódban, mint a politikai elítélteket.

Szovjet ügynökök állítólag elraboltak Angliából egy orosz emigránst. Londonból jelentik: Hullben eltűnt egy orosz emigráns vezetőember. Azt hiszik, hogy szovjetügynökök hatalmukba kerítették és elszállították Oroszországba, mert az emigráns is szerepelt a szovjet fekete listáján.

KILENC SZÁZ EZERREL TÖBB A MUNKANÉLKÜLI, MINT AZ ELMULT ÉVBEN. Londonból jelentik: A munkanélküliek száma szeptember első napjaiban 2 millió 60 ezer 117 volt, kilencszázezerrel több, mint az elmúlt év szeptemberében.

Az osztrák jegybank öt százalékkal csökkentette a bankrátát. Bécsből jelentik: Az osztrák jegybank főtanácsa mai ülésében elhatározta, hogy szeptember 10-i hatállyal 5 százalékkal csökkenti a váltóvisszszámítási kamatlábát s ennek megfelelően a kölcsönüzleti kamatláb is félszázalékos lesz állítást nyer.

Napok kérdése az északfranciaországi sztrájk megszűnése. Párizsból jelentik: Roubaix és Tourcoing vas- és textilgyári munkásai elfogadták Lalau munkaügyi miniszter közvetítő tervezetét s így a sztrájk megszűnése csak napok kérdése.

Megint baj van a vasuti biztosítások körül. Érdekes körrendeletet kaptak a napokban az összes állomások pénztárai. A rendeletről az tűnik ki, hogy az Európai Személy- és Poggyászbiztosító Társaságnak súlyos panaszai vannak a vasuti pénztárak ellen. A panasz szerint a vasuti pénztárak nem respektálják azt a három szerződést, amely a CFR és a társaság között fennáll. Ezek a szerződések többek között arra kötelezik a vasuti pénztárakat, hogy felhívják a közönség figyelmét a személyi és poggyászbiztosítás előnyeire, amit azonban igen sok helyen ezek állítólag elhanyagolnak. A társaság még azt is sérelmezi, hogy egyes vasuti állomások egyenesen bojkottálják a biztosításokat, sőt akadtak magasabb vasuti hivatalnokok, kik egyenesen arra utasították alantas közegeiket, hogy ne csináljanak biztosításokat. Nem tudjuk, hogy ezek a panaszok mennyiben alaposak, mindenestre érdekes, hogy eddig a közönség panaszkodott a sok vegzatura miatt, most végre a biztosító társaságnak akadt panaszolni valója.

A nők legkedveltebb írói!!!

A nőknek Colette Gyp és Glyn. So száz ezer asszony, leány gyönyörködik bennük Most 70 százalékkal olcsóbbak ezen írók legjobb könyvei!

GYP	
Line imádója	52 lej
Az örök bakfis	52 lej
A szép Guerandné	52 lej
A züllött társaság	52 lej
GLYN	
Acél és kova	52 lej
Az ellentét	52 lej
Ez az ára	80 lej
Férfi és leány	80 lej
A karrier	80 lej
A második Ambroziné	80 lej
A nagy feladat	80 lej
A nagy pillanat	80 lej
Öt év múlva	52 lej
Római színjáték	50 lej
Tul az óceánon	80 lej
Vak szerelem	80 lej
ESCHRUTH	
Árvácska	40 lej
Lengyel vér	60 lej
Magamért szeressen	40 lej
A medvevár lovagja	40 lej
Boldogság csillaga	40 lej
Diadal	40 lej
Házard	40 lej
Zsugori néne	40 lej
COLETTE	
Bűnös ártatlanság	66 lej
Cinei	52 lej
Cinci meghal	52 lej
Gyerekek	52 lej
Mitsou kisasszony	52 lej
Az örvényben	66 lej
Az örvény szélén	66 lej

KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN

A tudós és az angyal királynő szünet

Biarritz szezon nem mindennapi

Biarritz, szeptember 10. "A tudós királynő" szünetre lép. A szezon első napjaiban a tudós királynő szünetre lép. A szezon első napjaiban a tudós királynő szünetre lép.

Már a szezon első napjaiban a tudós királynő szünetre lép. A szezon első napjaiban a tudós királynő szünetre lép.

A tudós királynő szünetre lép. A szezon első napjaiban a tudós királynő szünetre lép.

A tudós királynő szünetre lép. A szezon első napjaiban a tudós királynő szünetre lép.

A tudós gigoló és az amerikai dollárkirálynő szerelmi regénye

Biarritz szezonvégi szenzációja: egy nem mindennapi karrier és házasság

Biarritz, szeptember 10. A „szegény gigoló”-ról szóló mélabus nótá szövegére most alaposan rácsáfolt egy élelmes fiatalember, aki bebizonyította, hogy gigolónak lenni nem is olyan utolsó foglalkozás. Biarritz szezonvégi szenzációja ennek a fiatalembernek regénybeillő karrierje és az előkelő fűrdőhely nemzetközi társasága másról sem beszél, mint a népszerű gigoló nem mindennapi szerelmi regényéről.

Már a szezon elején, tavasszal feltűnt Biarritz egyik előkelő tánclokáljában egy csinos fiatalember, aki hivatalos táncosként szerződött a lokálba és jobban táncolt Biarritz minden más gigolójánál. Pedig az előkelő fűrdőhelyen nagy ebben a foglalkozási ágban a konkurrencia. A fiatalember nemcsak táncművésze és jó megjelenésével, hanem kitűnő modorával is hamarosan meghódította a biarritzi hölgyeket, akik esténként özönlöltek a kedvéért a lokálba. Az üzlet fellendült, a bar tulajdonosa megbecsülte a táncost, aki esténként fáradhatatlanul táncolt a nem mindig fiatal és nem is mindig karcos hölgyekkel, a táncért kapott tetemes „tiszteletdíjakat” takarékosan félreírta a népszerű gigoló, akiről azonban senki sem tudott közelibbít. A „szép Jean” — ahogy Biarritzban általában nevezték — nagyon udvarias és szeretetreméltó volt mindaddig, amíg valaki életkörülményei iránt kezdett érdeklődni, akkor azonban azonnal zárkóztatta magát és senki sem volt hajlandó magáról semmi közölséget mondani.

Ertelmeiben nagy volt aztán a meglepetés, amikor egy szép napon kiderült, hogy a „szép Jean”, a népszerű gigoló: párizsi egyetemi hallgató, akit rossz anyagi viszonyai kényszerítettek arra, hogy a mondain fűrdőhely egyik tánclokáljában szerződést vállaljon. A fiók úgy pattant ki, hogy néhány héttel ezelőtt a postás vasok levelet kézbesített a barba, amely Jean M. egyetemi hallgató címére szolgált és amely arról értesítette a boldog fiatalembert, hogy egy pályázaton az első díjat nyerte nagyjelentőségű munkájával. A tekintélyes pályadíj most már lehetővé tette volna a fiatal tudósnak, hogy gond nélkül folytathassa tanulmányait, anélkül, hogy mint gigoló borzaválót fogadjon el a barban az idősebb korosztályhoz tartozó népszerű hölgyektől. Azonnal fel is mondott a bar tulajdonosának, aki azonban megrémült arra a gondolatra, hogy „főtraktója” cserbenhagyja és mindenáron kapacitáin próbálta a fiatalembert, hogy maradjon. Az alku végre sikerült is olyan formában, hogy a tánclokál tulajdonosa társulatjában tette a gigoló-egyetemi hallgatót, akinek az üzleti jövedelem felét ajánlotta fel. Ennek a fényes ajánlatnak a „szép Jean” nem tudott ellentállni és megmaradt a barban, amelynek forgalma az érdekes eset kipattanása után még jobban fellendült. Most már mindenki táncolni akart a pályadíjnyertes tudós gigólóval, aki azonban ettől kezdve már nem fogadott el „tiszteletdíjat” a táncért, viszont az idős hölgyek helyett inkább a csinos, fiatal nőket kérte fel.

A szerencsés fiatalember karrierje most már merészen ivelt felfelé. Titokban már néhány hete szerelmes volt bele egy csinos és nagyon gazdag amerikai hölgy, egy Biarritzban üdülő amerikai gyáros leánya. Amikor kiderült, hogy a gigoló nem is gigoló, a gazdag amerikai miss már nyíltan mutatkozott a társaságban és a miliónos papa utolsó ellenállását is legyőzte a kis dollárherceg azzal az amerikai érveléssel, hogy nem is lehet rossz párti egy fiatal tudós, akiben annyi üzleti érzék van, hogy legszebb tudományos sikerei közepette is kiart a több jövedelmet jelentő foglalkozás mellett. A yanke kénytelen volt

behódolni ennek az érvelésnek és a fiatal tudós gigoló a napokban házasságot kötött a csinos dollárhercegnővel.

A nem mindennapi házasság újabb bizonyítéka annak, hogy a tánc-tudással ma többre viheti az ember, mint a komoly tudománnyal.

KÖZGAZDASÁG

Súlyos ellentétek késleltetik az új szesz-törvény végrehajtási utasításának megalkotását

A szeszgyárak nem tudnak megegyezni az új kontingens felosztása tekintetében

Bucuresti-Bukarest, szeptember 10. (Az Uj Kelet tudósítójától). Tegnap délelőtt a pénzügyminisztériumban a mezőgazdasági szeszgyárak értekezletet tartottak T. Parligras miniszteri igazgató elnökletével. A mindvégig izgalmas hangulatú tárgyalásokon az új szesz-törvény végrehajtási utasításával kapcsolatos nagyfontosságú kérdéseket vitatták meg, amelyekben már tíz napja

nem tudnak megegyezésre jutni.

Az új törvény ugyanis, amely augusztus 27-én már életbe lépett, teljesen új helyzetet teremt egy az ipari, mint a mezőgazdasági szeszgyártás terén. Ed-

dig ugyanis a gyártható szesz mennyiségét 1925-26 évi termelés és az évi 6000 vagonban feltételezett fogyasztás közötti arányban osztották föl és ezen az alapon az ipari szeszgyárak összessége a kontingens 74 százalékát, a mezőgazdaságiak 26 százalékát kapták.

Az új szesz-törvény csak 4000 vagonra teszi az évi szeszfogyasztást és ennek felosztása az egyes gyárak között az 1920-24 évi termelés arányában kell megtörténniük,

amely általában kisebb volt, mint az 1925-ben és 1926-ban. És ebből a kisebb kontingensből az ipari szeszgyárak ösz-

szessége 65 százalékot, a mezőgazdaságiak pedig 35 százalékot kapnak. Ilyenformán teljesen új felosztás vált szükségessé és eddig sem az egyik, sem a másik csoport nem tudott saját körén belül megegyezni.

Súlyosbítja a helyzetet, hogy a tárgyalások során olyan kérdések merültek fel, amelyekről a hiányos törvény egyáltalán nem intézkedik, sőt az ellentmondó rendelkezéseket a végrehajtási utasításban sem lehet kiküszöbölni. Az új szesz-törvény IV. fejezetének 138-ik szakasza, illetve ennek b) pontja kimondja, hogy

egyetlen mezőgazdasági szeszgyár termelése sem haladhatja meg az összkontingens 0.36 százalékát,

vagyis, ha a mezőgazdasági gyárak összesen 1400 vagon szeszt termelhetnek egy évben, egy gyár ebből nem állhat elő 4.666 vagonnál többet. Tekintettel arra, hogy a Romániában működő 150 mezőgazdasági szeszgyár közül legalább a fele nem tud eleget tenni a törvény előírásainak (hogy csak saját termésű nyersanyagot használhat fel, megfelelő földterülettel kell rendelkeznie, hízaladát kell tartson stb.) és így előreláthatóan kénytelen lesz megszünni, a mostani tárgyalásokon az a megoldandó kérdés, hogy

mi történik az esetleg megszűnő gyárak kontingensével?

A mezőgazdasági szeszgyárak természetesen azt vitatják, hogy miután az ilyen gyárak kontingense a mezőgazdasági szeszgyárak kontingensében van most benne,

a megszűnéssel felszabaduló kontingenseket fel kell osztani a továbbra is dolgozó mezőgazdasági szeszgyárak között,

Ezzel szemben az ipari szeszgyárak arra hivatkoznak, hogy amennyiben a mezőgazdasági szeszgyárak száma időközben kisebb lesz, a mezőgazdasági kontingensnek is megfelelő arányban csökkentenie kell, mert különben,

ha a mezőgazdasági gyárak fele megszűnik és a részükre megállapított 1400 vagonos kontingens felét felosztják a megmaradó gyárak között, azok évi termelése a 0.36 százalékban limitált kvóta helyett esetleg 0.72 százalékig is emelkedhet,

de mindenképpen tud fogja lépni a törvényben megállapított százalékarányt. A törvényt pedig ma már nem lehet megváltoztatni. Különben is, — mondják az ipari szeszgyárak — a legtöbb mezőgazdasági szeszgyár nem is képes a 0.72 százalékknak megfelelő 23 vagon szeszt egy évben előállítani.

Ugyancsak heves viták folynak egy másik nagyfontosságú kérdés körül is. A törvény megengedi azoknak a mezőgazdasági szeszgyáraknak, amelyek megegyezéshelyen vannak, hogy amennyiben nem tudnak az új előfeltételeknek megfelelni, egy évben belül átalakulhatnak ipari szeszgyárakká. A kérdés az, hogy

az iparivá átalakuló gyárak kvótája kinek a kontingensére kerül elszámolásra, illetve a 35 százalékos mezőgazdasági, vagy a 65 százalékos ipari kontingens terhére megy-e.

Ebben a kérdésben sem sikerült eddig a megegyezést létrehozni, mert az ipari szeszgyárak azon az állásponton vannak, hogy a kontingens a gyárhoz tartozik és ha valamelyik gyár időközben iparivá lesz, a kontingensét is átviszi az ipari termelés kontingensébe, vagyis ennyivel csökkenne a mezőgazdasági szeszgyárak részére megállapított kontingens.

Vannak még más komplikációk is, amelyek arra mutatnak, hogy az új szesz-törvény meg fog bujni, illetve nem fog lehetni alkalmazni. Allítólag egyes illetékes körök sikerült a szeszgyárak meggyőznie, hogy a bortermelek érdekében jelszava alatt a leghátrányosabb válgányra terelték az állami szeszpolitikát.

A borszeszgyárak évente legfeljebb 600 vagon szeszt tudnak előállítani, ami egyáltalán nem teszi indokolttá azokat a hallatlan előnyöket, amelyeket nekik a többi szeszgyár rovására biztosítottak,

amire végeredményben maga az állam fizet csak rá minden ellenszolgáltatás nélkül.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI AL-LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Hirdessen az Uj Keletben

Phönix

Életbiztosító Társaság

Alapított 1882. évben.

Központi vezérigazgatóság: WIEN

Romániai igazgatóság: București, Bulev. Elisabeta No. 16.

Erdélyrészi Ellenőrző Iroda: Cluj, Str. Nicolae Iorga 16.

Bukovinai és besszarábiai vezérképviselő: CERNĂUȚI, Str. Reg. Ferdinand 1.

A társaság működési területe: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

A társaság fejlődését az utóbi 20 évben a következő számok mutatják:

É v	Biztosítási állomány	Díjbevétel	Biztonsági alapok
1913	K 224,887.549	K 9,733.268.07	K 60,502.808.81
1924	S 430,944.943	S 27,541.688.77	S 53,051.954.77
1925	" 655,028.355	" 37,693.246.18	" 77,037.672.54
1926	" 1,079,703.694	" 49,481.752.88	" 149,308.416.44
1927	" 1,399,431.738	" 63,691.607.36	" 192,368.487.51
1928	" 1,787,935.715	" 85,477.026.47	" 242,111.271.97

1929 év végével a biztosítási állomány kétezerkétszázmillió schilling, a díjbevétel pedig százhuszonötmillió schilling

BIZTONSÁGI ALAPOK
háromszázmillió schillinget tettek ki

A „PHÖNIX” kedvezményes szerződést kötött a K. K. L. jeruzsálemi főirodájával, a Makkabi Világszövetséggel, a Mizrahi több országos szervezetével, a WIZO Zsidó Nők Világszövetségével és még több nagy zsidó testülettel

Vezérügynökségek: Arad, Braşov, Bucureşti, Cluj, Cernăuţi, Chişinău, Medias, Oradea, Sătmăr, Sibiu, Târgu-Mureş, Timişoara.

Gyermek, járadék és nyugdíjbiztosítás: Legmodernebb kombinációk és méltányos díjtételek az életbiztosítás minden ágában. **A vezérügynökségek díjtalanul adnak pontos kalkulációt és mindennemű felvilágosítást biztosítási ügyekben.**

„Steaua Romaniei”

Román Biztosító Társaság (a Phönix koncernjében)

Bucureşti, Bulev. Elisabeta 10 sz.

Erdélyrészi főigazgatóság: Braşov, Kapu-utca 65 szám.

Tűz-, tveg- és betörés-, jég-, beleset-, szavatossági-, automobill-, géptörés-, szállítvány-élet- és népbiztosítás.

Előnyös díjtételek, modern feltételek. Képviseletek az egész országban

30 szeptember 11.
...állítólag elrabol-
...rosz emigráns. Lon-
...ullben eltűnt egy
...tőmber. Azt hiszik,
...sok hatalmukba ke-
...ották Oroszországba,
...s szerepelt a szovjet
...ZERRELL TÖBB
...LI, MINT AZ EL-
...ndomból jelentik: A
...ma szeptember első
...60 ezer 117 volt, ki-
...mint az elmúlt év
...ybank öt százalékra
...rátát. Bécsből jelen-
...bank főtanácsa mai
...hogy szeptember
...alékra csökkent a
...si kamatlatát s
...a kölcsönzési ka-
...kos leszállítást nyer.
...é az északfranciaor-
...néze, Párizsból je-
...Tourcoing vas-és
...i elfogadták Lawal
...közvetítő terve-
...megszűnése csak na-
...vasuti biztosítások
...rendeletet kaptak a
...állomások pénztá-
...az tünik ki, hogy
...és Poggyászbiz-
...súlyos panaszai
...pénztárak ellen. A
...suti pénztárak nem
...három szerződést,
...társaság között
...szerződések többek
...k a vasuti pénztá-
...k a közönség fi-
...és poggyászbizto-
...azonban igen sok
...el hanyagolnak.
...is sérelmezi, hogy
...ok egyenesen boj-
...sokat, sőt akadtak
...hivatalnokok, kik
...tolták alantans kö-
...ináljanak biztosí-
...hogy ezek a pa-
...alaposak, minden-
...eddig a közön-
...sok vezgatura
...biztosító társaság-
...valója.
...ők
...eltebb
...!!!
...tte Gyp és
...zer asszony,
...ödik bennük
...kal olcsóbbak
...bb könyvei!
...52 lej
...52 lej
...52 lej
...52 lej
...52 lej
...80 lej
...80 lej
...80 lej
...80 lej
...80 lej
...80 lej
...52 lej
...50 lej
...80 lej
...60 lej
...40 lej
...60 lej
...40 lej
...40 lej
...40 lej
...40 lej
...40 lej
...40 lej
...66 lej
...52 lej
...52 lej
...52 lej
...52 lej
...66 lej
...66 lej
...UJ KELET
...LYABAN

Színház—Mozi

A filmkamara mögött

A San Bernardino völgyének kis temetőjében, Hollywood mellett új sírkövet állítottak föl, melyet Rodolpho Valentino legjobb barátjának emeltek: hűséges kutyájának.

A sírkövön ez olvasható:
— Kabar, Rodolpho Valentino kutyája, 1922 június 20-án született Elszászban, kimúlt 1929 január 17-én Hollywoodban.

Kabar esodolatos dobermann volt, a filmszínész európai körútján kapta, amikor Natasa Ramboval egybekelt.

A kutyát hudnuti birtokán nevelték Natasa szülei, Franciaországban.

A színész halála után Kabar — amint az amerikai újságok mesélik — buskomor lett, vigasztalhatatlanná vált, lassan elsenyvedt. Az elhunyt színész egyik hű cselédje ápolta.

A hangos film új csillagokat bukkanott föl, míg a néma film csillagai pedig lassanként elhalványodnak.

Manapság a csillagok csillaga Eveline Brent. Az ő esete valóban különös.

A színházról jött a filmhez s a színházban nagy sikerei is voltak. De a német filmen nem mingyárt volt szerencséje. Nem lett egyáltalán népszerű.

Voltaképp csak most fedezték fel Eveline Brentet. Hangja pompásan hat a hangos filmről: kellemesen zengő alt-hang ez, bensőséges, megindító. Olyan hang, amely ezidőszert leginkább érvényesül.

Igy ez a nő most uralkodó bolygóvá vált. Arcképe mindenütt látható, mindenütt cikkeznek róla. Eveline Brent szép, afféle komoly, tűnődő szépség, mely időt változatosság az örökkémozgó filmprimadonnák iránt.

Egy újság fekete és fehér szimfóniának nevezi őt. Haja, melyet nem nyíratott le s szeméi feketék, arcszíne sápadt, elefántcsontszerű. Sohase festi magát. Művelt, sokat olvas, távol tartja magát a hollywoodi kavargástól.

A berlini filmvilágban nagy nyugtalanság van. Ugyilátszott, hogy elcsúszott az a harc, amely az amerikai és német cégek között dult bizonyos szabadalmak miatt, a fölvevő és a leadó gépek körül. De a harc újra fölgülladt egy bírósági ítélet miatt.

Berlin számos mozijában amerikai hangosfilmeket mutattak be, amerikai leadó gépekkel. A német moziállatok és az elektrotechnikus csoportok, a törvény elé vitték az ügyet, bepörölték az amerikai Western Electric Company-t. A bíróság kimondotta, hogy Németországban tilos amerikai leadó gépeket használni.

Az ítélet indokolása úgy szól, hogy az amerikai cégek olyan erősítőlámpákat használnak, melyeket német szabadalom véd.

A Western Electric Company azzal védekezik, hogy az erősítő lámpákat ugyan használja, de a szabadalom ellen nem vétett, mert megfizette a szabadalomért járó díjat. A bírói ítélet minden ellenérvet visszautasított s megtiltotta a filmek lepörgetését.

Az amerikaiak azonnal ellentámadásba mentek át, amennyiben nem engedték meg, hogy a saját filmjeiket nem-amerikai gépekkel vetítsék le.

Edmond Jaloux, a híres regényíró feltűnést keltő cikkben foglalkozik a mozi jövőjével.

— A mozi — írja — olyan válságon megy át, melynek következményei beláthatatlanok. Miután a néma művészet volt, hangossá válik, sőt zajongóvá. Gyakran eltűnődöm azon, vajjon nem azért szeretjük-e annyira az állatokat, mert hallgatnak? (Sokan a mozit is azért kedvelték, mert nem beszélt.)

— De miért szeretjük a mozit a csöndjeért? Azért, mert a színházról kerülünk a moziba, onnan, ahol annyit fecsegték. (A zene nem zavarta a csendet, talán még inkább feltűntette ennek a művészetnek a némaságát, növelte az érdeklődést, a szorongást, a tragikumot és a komikumot.)

Sokáig abban a hiszemben voltunk, hogy a mozi nagy befolyást fog gyakorolni a erkölcsökre és az irodalomra. Valljuk be, hogy ebben a várakozásunkban csalódtunk. Milyen befolyást gyakorolt az erkölcsökre? A filmek többnyire érzelmek, családiasak, házia-

sak. Ezt a befolyást csak akkor észlelhetnők, ha a mai nők nagymamáknak öltözének. Természeti szépségeket mutogatnak. Igaz ugyan, hogy a mai emberek gyakran kirándulnak, de ezt csak azért tesszik, hogy a szabadban moziképet lássanak. Ami az irodalmat illeti, azt gondolták, hogy ez hamarosan elsajátítja a mozi tempóját, kikapcsolja az elmékedést, gyorsan pörgő jeleneteket vetít elénk. Ennek is az ellenkezője történt meg. Egyszer több a hosszú lére eresztett, unalmas regény. Henry Bernstein a színpadon megkísérelte összeházasítani a színdarabot a mozival, de neki egyelőre nincs követője. Aztán a film igazí óse már századokkal ezelőtt élt: — Shakespeare-nek hívták...

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA

Csütörtökön 3, 5, 7 és este 9 órakor utoljára: „Az áruló”. Emil Jannings grandiózus hangos filmje 8 felvonásban. Hangos, énekes előjáték. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai CSÜTÖRTÖK, SZEPTEMBER 11.

Bukarest. 12: Grammofón. — 12.30: Hírek, időjelzés, időjárás. 12.50: Grammofón. 17: Zenekar. 18.30: Felolvasás. 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammofón. 20: Szimfónikus hangv. — 20.30: Felolvasás. 20.45: Operadalok. 21.15: Rádiózenekar. 21.45: Táncczene.

Budapest. 9.15: A Fejes-zenekar hangversenye.

9.30: Hírek.

9.45: A hangverseny folytatása.

11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat.

12: Déli harangzó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés.

12.05: A rádió házikvartettjének hangversenye.

12.25: Hírek.

12.35: A hangverseny folytatása.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

2.30: Hírek, élelmiszerárak.

4: Rádió Szabad Egyetem. (Az iskolán kívüli népművelés rádióelőadás-sorozata). A kultuszminisztérium népművelési akciójának grammofónlemezai.

Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

5.10: Tomesányi István m. kir. postafőmérnök előadása: „Villámveszély az antennában”.

5.40: Kurina Simi és cigányzenekarának hangversenye.

6.40: Angol nyelvtanítás.

7.15: Gyorirótanfolyam.

8: Odrý Árpád, a Nemzeti Színház örökös tagjának előadói estje.

8.35: A Kotányi nővérek háromzon-

gorás hangversenye.

9.35: Pontos időjelzés, hírek.

9.45: Grammofónhangverseny.

10: Időjárásjelentés.

10.45: A m. kir. I. honvédegyezred zenekarának hangversenye. Fricsay: Alba regia — magyar induló. Strauss: Otthon — keringő. Lalo: Nyitány az Ysi király c. operából. Csajkovszky: Szláv induló. Liszt: Grand galopp chromatique.

Bécs. 19.30: Massenet: Manon című operája.

Berlin. 20.30: Operett.

Frankfurt. 20.30: Rádiózenekar.

Többek között Schumann IV. szimfóniáját is játsszák.

Varsó, Kattovic. 20.15: Táncczene.

Poznan. 20.30: Szólisták hangv.

Milánó. 20.40: Verdi: Traviata című operája.

Róma. 21.05: Puccini: Manon Lescau c. operája.

Prága. 20: Szimfónikus hangverseny. 21.15: Orgonajáték.

Pozsony. 19.20: Grammofón.

Brünn. 19.05: Novák: Tavasz című dala.

Osló. 22.10: Kabaré.

Toulouse. 21: Grammofón.

PÉNTEK, SZEPTEMBER 12.

Bukarest. 12: Grammofón. 12.30: Hírek. 12.50: Grammofón. 17: Zenekari hangv. 18.30: Felolvasás. 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammofón. 19.40: Rádiógyetem. 20: Színház. — 20.30: Felolvasás. 20.45: Mascagni: Parasztsücsület c. operája. 22: Hírek.

Budapest. 9.15: Hangverseny. Közreműködnek: Lux József (ének), Kovács Antal (hegedű) és Szijj Dénes (tárogató). Zongorán kísér Polgár Tibor.

9.30: Hírek.

9.45: A hangverseny folytatása.

11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat.

Vizállásjelentés.

12: Déli harangzó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés.

12.05: Az Országos Postászenekar hangversenye. Boieldieu: A fehér nő — nyitány. Puccini: Pillangó kisaszszony — ábránd. Kálmán: A cirkuszhercegnő — egyveleg. Péter: Xylophon.

12.25: Hírek.

12.35: A hangverseny folytatása.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

2.30: Hírek, élelmiszerárak.

3: Piaci árak, árfolyamhírek.

4: Thury Mária meséi gyermekeknek.

4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

5: Möricz Pál felolvasása: A váchar-

אתרוגים לובים והדסים

A n. é. vevőközönség szíves tudomására hozom, hogy ezidőn eszrogjaim főelárúsítása — az előző évektől eltérően — nem Bukarestben lesz, hanem Máramarosszigeten, s ugyancsak innen lesz minden rendelés az eddigi pontossággal és precizitással elintézve.

Ugyintén közölhetem, hogy utban van egy nagyobb transzport erecsz-ráéi eszrogom, mely minőségének kiválóságában megfelel a pargai (görög) eszrogoknak. — Ezenkívül a napokban érkeztek Triesztből egy szállítmányom, kitűnő görög-eszrogokkal, eredeti 100-120 drb-os ládákbán.

Rendeléseket előleggel felvesz:

RÁTH JOZSEF

déligyümölcskereskedő, SIGHET Str. Dorobanților 33.

tyáni nagyasszony.

5.30: Eugen Stepat orosz balalajka-zenekarának hangversenye.

6.30: Császár Elemér előadása.

7.10: A Mándits szalonzenekar hangversenye. Csajkovszky: Keringő. — Ackermanns: Zaharai szvit. Lehár: A három grácia — egyveleg. Martini: Plaisir d'amour — romanze. Bolzoni: Menuett.

8.10: Gáspár Jenő novellája: A proféta. Felolvassa a szerző.

8.30: Ügetőversenyeredmények.

8.35: Dán est. A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Dohnányi Ernő vezetésével.

Utána: Pontos időjelzés, időjárás-

jelentés, hírek.

Majd: Cigányzene.

Bécs. 21.05: Adler Oszkár hegedű és Schmiéd Ferenc zongoraművészek hangversenye. Mozart B-dur és C-dur szonátája. 21.45: Zenekari hangverseny.

Berlin. 22.30: Lanner, Strauss és Waldtaufel zene.

Hamburg. 20: Auer: A fekete domínó c. operája.

Köln. 20: Könnyű zene.

Stuttgart. 22.10: Beethoven: A-dur és C-moll hegedű- és zongorasonáták.

Kattovic, Poznan, Varsó. 20.15: Szimfónikus hangverseny. Lengyel szerzők művei.

Prága. 20: Régi kelta dalok.

Pozsony. 19: Grammofón.

Brünn. 19.35: Keleti szvit.

Milánó. 20.40: Szimfónikus hangverseny.

Róma. 21.05: Operett.

Toulouse. 20: Vígopera részletek.

Osló. 20: Filharmonikus hangverseny. Norvég est.

Aprohirdetések

Fosztott libatoll eladó. Goldstein olajgyár, Piata de vite 4.

Kiadó négy szobás új komfortos lakás novemberre. Honvéd ucca 22.

Egy alig használt eszrefa káposztás hordó préssel eladó. Ötvös ucca 25. sz.

Zsidó uricsaládnál 1-2 iskolás gyermek teljes ellátást kaphat. Calea Moflor 94. sz.

Iskolás fiu, vagy leány ort. kóser családnál teljes ellátást kaphat. Fürdőszoba, zongora használatlalt. Szappan ucca 15.

Két iskolás lányt tisztességes zsidó család ellátásra felvesz. Róth, Bánffy ucca 1.

Könyvkötészet vonalzóval, perforálóval, fűzőgéppel elköltözés miatt sürgősen eladó. Cím: Beck Oradea Str. Cosbuc 4.

Kelengyék készítése, művészies ványpárna montirozás, valamint az összes kézimunkák izléses kivitelben. Fisch Böske kézimunka-szalónjában. Malom ucca 16.

Két egyetemi hallgató perferálóval, francia, román és magyar nyelvű tudással lakás ellenében elemi, vagy tudásolai növendékek correpetálási vállálná. Cím a kiadóban.

XIII EVF. Cluj—Kolozszept. 12. 5690 FV

Uj Kelet és Bánáti
Ökkelak u. Zorrás meze
Kézfiratokat és megörökösöket

Pán-Európa Pilsudszky választás

Külpolitikai
Rendkívül nagy fűztünk a Briand-dólat sikeréhez. A lergi gróf utópiaja ráció terve, volt mősége a mozgalom siban reális politika Briand — sajátított programját, egyre rodomlamba tartozik ezzel egybefüggő gazdasági gondolatkon állapítás csak első doxonak. A való, hogy Pán-Európa gondoltak sem mell kibuvókra, a mai nak jelenlegi urai kor, amikor Európa gálják, meg akarják különállás összes g előnyeit — a többi Készleketeléből. A hok értekezlet néhárt, Pán-Európa átssemble nyilvánosság el fog még hangzan mekmü, de már elő szövegségi tanács el dem vitára majd ben kerülhet sor.
Attól tartunk, hok hattyudalai leszi Holott az európai k gazdasági nyomorsága munkanélküliségnek ga, mint az európai ja. Talán éppen ezér csinálni...

Mialatt Genfben harmóniát ácsolják, ének Varsóban, az mokrata vezérből Pilsudszky marsall kevésszámú európai engyel diktatura vabb. Valamilyen szia mezebe volt öltö diktátor egyeduralm kellő erkölcsi báto brutálisan szakított ans rendszerével és demokrácia romjai z országot.
A diktátor most us nek látja az időt, hok et is elszakítsa szo esk burkolt diktatura eszközzel igyekszit tterni. És hogy ez eljesebb legyen, a n usai éppen Pilsudszkái ellen irányul. sára egyetlen éjsza engyel politikust v legi cári részimet v tással. Csaknem va tótt valamikor Pils környezetéhez tartoz legi fegyverbarátság történnel.